

Årsberetning 2016

D A N S K
ramazzini
C E N T E R
forskning i miljø
og arbejdsmedicin

Indholdsfortegnelse:	2
1. Året der gik.....	3
2. Publikationer.....	4
3. Det årlige antal publikationer fra Dansk Ramazzini Center i tidsskrifter med peer review 2008-2016	7
4. Ph.d. afhandlinger.....	8
5. Forskningsårsrapporter	10
6. Præsentationer ved videnskabelige konferencer	11
7. Ramazzini Seminar 2016	15
8. Forskningsprojekter under udførelse	17
9. Tabel 1 Antal ph.d. studerende fordelt efter år for indskrivning og forsvar	29
10. Igangværende ph.d. projekter 31. december 2016	30
13. Igangværende forskningsårsprojekter 31. december 2016.....	31
14. Afsluttede ph.d. projekter 2008-2016	32
15. Afsluttede forskningsårsprojekter 2008-2016.....	35

Året der gik

Det femte Ramazzini Seminar blev afholdt på Sandbjerg Gods 26.-27. oktober 2016. Arrangørgruppen, som bestod af en yngre forsker fra hver af de fire afdelinger, havde sammensat et flot program, som gik på tværs af forskningsområder og metoder. Der var oplæg og diskussion om, hvordan man laver et godt systematisk review, gavnlige effekter af et arbejde for patienter med psykisk sygdom samt gennemførelse af registerstudier, som lever op til datasikkerhedsregler. Sædvanen tro fremlagde PhD og forskningsårsstuderende fra hver af afdelingerne projekter til diskussion. Der var 36 deltagere, hvilket var noget mindre end i 2015, som vi tilskriver den længere rejseafstand. På den anden side deltog alle i det fulde program, og der var stor tilfredshed med seminaret og stedet, så vi stiler mod også at afholde 2017 seminaret på Sandbjerg. Seminaret blev delvis finansieret med en bevilling fra Aarhus Universitets Forskningsfond.

I 2016 blev professor Lex Burdorf fra Erasmus Medical Center i Rotterdam ansat som gæsteprofessor ved Institut for Folkesundhed ved Aarhus Universitet og knyttet til Dansk Ramazzini Center. Lex Burdorf er internationalt anerkendt for sin omfattende epidemiologiske forskning indenfor arbejdsmiljø og den helbredsmæssige betydning af at have et arbejde og vi har store forventninger til samarbejdet med Lex.

I 2016 medarrangerede Dansk Ramazzini Center det andet PhD kursus i kvantitativ eksponeringsvurdering med undervisere fra centeret og nationale og internationale samarbejdspartnere. Kurset blev afholdt over fem dage i december på Sandbjerg med 20 deltagere fra 8 lande. Kurset blev en stor succes og det er planen at gentage det om 1-2 år.

Louise Pape Larsen, Mette Lausten Hansen, Mette Skovgaard Christensen og Yuduo Zheng forvarede deres ph.d. afhandlinger og Christine Cramer Christiansen og Emma Lise Thorslund Jakobsen forsvarede deres forskningsårsopgaver. Der var ved udgangen af 2016 14 PhD studerende og to forskningsårsstuderende fordelt på de fire afdelinger. Der blev indskrevet to nye ph.d. studerende og to nye forskningsårsstuderende.

Der udgik 61 publikationer i tidsskrifter med peer review i løbet af året fra centeret. De beskæftigede sig med en bred vifte af arbejds- og miljømedicinske emner: Allergi og luftvejslidelser, psykosocialt arbejdsmiljø og mentalt helbred, ulykker og sikkerhedskultur, ergonomiske arbejdsforhold og muskuloskeletale lidelser, kemisk forurening, kræft og reproduktion og gravides og unges arbejdsmiljø. Antallet af publikationer var noget lavere end i 2015.

I 2016 blev der udført 47 projekter med eksterne bevillinger. Der blev igangsat 8 nye projekter med finansiering fra bl.a. Praksisfonden, Folkesundhed i Midten, Aarhus Universitet, Arbejdsmiljø-forskningsfonden, Gigtforeningen og Arbejdstilsynet.

Tre yngre forskere modtog fra centeret støtte på op til 5.000 kroner til forskerophold og konferencedeltagelse.

I de sidste år har der været øget søgning af unge og velkvalificerede læger til de arbejdsmedicinske afdelinger, som er interesseret i at kombinere det kliniske virke med en forskningskarriere. Flere arbejder nu med at formulere og opnå finansiering af nye PhD projekter, og vi ser derfor lyst på fremtiden for specialet og Dansk Ramazzini Center.

Aarhus, 6. januar 2017

Koordinationsudvalget for Dansk Ramazzini Center:

Henrik Kolstad, professor, Arbejdsmedicin, Aarhus Universitetshospital

Vivi Schlünssen, professor, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet

Johan Hviid Andersen, professor, Arbejdsmedicin, Hospitalsenheden Vest

Øyvind Omland, professor, Arbejdsmedicinsk klinik, Aalborg Universitetshospital

Torben Sigsgaard, professor, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet

Publikationer i tidsskrifter med peer review

1. Andersson NW, Hansen MV, Larsen AD, Hougaard KS, Kolstad HA, Schlunssen V. Prenatal maternal stress and atopic diseases in the child: A systematic review of observational human studies. *Allergy*. 2016 Jan;71(1):15-26.
2. Arlien-Soborg MC, Schmedes AS, Stokholm ZA, Grynderup MB, Bonde JP, Jensen CS, Hansen AM, Frederiksen TW, Kristiansen J, Christensen KL, Vestergaard JM, Lund SP, Kolstad HA. Ambient and at-the-ear occupational noise exposure and serum lipid levels. *Int Arch Occup Environ Health*. 2016 Jun 18
3. Basinas I, Sigsgaard T, Bonlokke JH, Andersen NT, Omland O, Kromhout H, Schlunssen V. Feedback on measured dust concentrations reduces exposure levels among farmers. *Ann Occup Hyg*. 2016 Aug;60(7):812-24.
4. Bertelsen RJ, Svanes O, Madsen AM, Hollund BE, Kirkeleit J, Sigsgaard T, Uhrbrand K, Do TV, Aasen TB, Svanes C. Pulmonary illness as a consequence of occupational exposure to shrimp shell powder. *Environ Res*. 2016 Jul;148:491-9.
5. Biering K, Lander F, Rasmussen K. Work injuries among migrant workers in denmark. *Occup Environ Med* [Internet]. 2016 Aug 22
6. Biering K, Nielsen RF, Perez N. Admission-time-dependent variation in mortality in a danish emergency department. *Dan Med J* [Internet]. 2016 Jan;63(1):A5173.
7. Bonde JP, Gullander M, Hansen AM, Grynderup M, Persson R, Hogh A, Willert MV, Kaerlev L, Rugulies R, Kolstad HA. Health correlates of workplace bullying: A 3-wave prospective follow-up study. *Scand J Work Environ Health*. 2016 Jan;42(1):17-25.
8. Campbell B, Raherison C, Lodge CJ, Lowe AJ, Gislason T, Heinrich J, Sunyer J, Gomez Real F, Norback D, Matheson MC, Wjst M, Dratva J, de Marco R, Jarvis D, Schlunssen V, Janson C, Leynaert B, Svanes C, Dharmage SC. The effects of growing up on a farm on adult lung function and allergic phenotypes: An international population-based study. *Thorax*. 2016 Sep 26
9. Christensen MS, Hansen J, Ramlau-Hansen CH, Toft G, Kolstad H. Cancer incidence in workers exposed to styrene in the danish reinforced plastics industry 1968-2012. *Epidemiology*. 2016 Dec 12
10. Christensen SH, Timm S, Janson C, Benediktsdottir B, Forsberg B, Holm M, Jogi R, Johannessen A, Omenaas E, Sigsgaard T, Svanes C, Schlunssen V. A clear urban-rural gradient of allergic rhinitis in a population-based study in northern europe. *Eur Clin Respir J*. 2016 Nov 25;3:33463.
11. Christiansen DH, Frost P, Falla D, Haahr JP, Frich LH, Andrea LC, Svendsen SW. Effectiveness of standardized physical therapy exercises for patients with difficulty returning to usual activities after decompression surgery for subacromial impingement syndrome: Randomized controlled trial. *Phys Ther* [Internet]. 2016 Feb 25
12. Christiansen DH, Frost P, Frich LH, Falla D, Svendsen SW. The use of physiotherapy among patients with subacromial impingement syndrome: Impact of sex, socio-demographic and clinical factors. *PLoS One* [Internet]. 2016 Mar 8;11(3):e0151077.
13. Cramer C, Schlunssen V, Bendstrup E, Stokholm ZA, Vestergaard JM, Frydenberg M, Kolstad HA. Risk of hypersensitivity pneumonitis and interstitial lung diseases among pigeon breeders. *The European respiratory journal*. 2016 May 26
14. Dalboge A, Hansson GA, Frost P, Andersen JH, Heilskov-Hansen T, Svendsen SW. Upper arm elevation and repetitive shoulder movements: A general population job exposure matrix based on expert ratings and technical measurements. *Occup Environ Med*. 2016 Jun 14
15. Drago A, Winding TN, Antypa N. Videoconferencing in psychiatry, a meta-analysis of assessment and treatment. *Eur Psychiatry* [Internet]. 2016 Aug;36:29-37.
16. Dratva J, Bertelsen R, Janson C, Johannessen A, Benediktsdottir B, Braback L, Dharmage SC, Forsberg B, Gislason T, Jarvis D, Jogi R, Lindberg E, Norback D, Omenaas E, Skorge TD, Sigsgaard T, Toren K, Waatevik M, Wieslander G, Schlunssen V, Svanes C, Real FG. Validation of self-reported figural drawing scales against anthropometric measurements in adults. *Public Health Nutr*. 2016 Aug;19(11):1944-51.
17. Elholm G, Linneberg A, Husemoen LL, Omland O, Gronager PM, Sigsgaard T, Schlunssen V. The danish urban-rural gradient of allergic sensitization and disease in adults. *Clin Exp Allergy*. 2016 Jan;46(1):103-11.
18. Eskildsen A, Andersen LP, Pedersen AD, Andersen JH. Cognitive impairments in former patients with work-related stress complaints - one year later. *Stress* [Internet]. 2016 Aug 31:1-8.
19. Frederiksen TW, Ramlau-Hansen CH, Stokholm ZA, Grynderup MB, Hansen AM, Lund SP, Kristiansen J, Vestergaard JM, Bonde JP, Kolstad HA. Occupational noise exposure, psychosocial working conditions and the risk of tinnitus. *Int Arch Occup Environ Health*. 2016 Dec 16
20. Garde AH, Hansen J, Kolstad HA, Larsen AD, Hansen AM. How do different definitions of night shift affect the exposure assessment of night work? *Chronobiol Int*. 2016;33(6):595-8.

21. Gomez Real F, Perez Barrionuevo L, Franklin K, Lindberg E, Bertelsen RJ, Benediktsdottir B, Forsberg B, Gislason T, Jogi R, Johannessen A, Omenaas E, Saure E, Schlunssen V, Skorge TD, Toren K, Perez Saavedra A, Svanes O, Astrom AN, Janson C, Svanes C. The association of gum bleeding with respiratory health in a population based study from northern europe. *PLoS One*. 2016 Jan 25;11(1):e0147518.
22. Grytnes R, Shibuya H, Dyreborg J, Grøn S, Cleal B. Too individualistic for safety culture? non-traffic related work safety among heavy goods vehicle drivers. *Transportation research Part F*. 2016;40(2016):145-155.
23. Hansen AM, Gullander M, Hogh A, Persson R, Kolstad HA, Willert MV, Bonde JP, Kaerlev L, Rugulies R, Grynderup MB. Workplace bullying, sleep problems and leisure-time physical activity: A prospective cohort study. *Scand J Work Environ Health*. 2016 Jan;42(1):26-33.
24. Heilskov-Hansen T, Mikkelsen S, Svendsen SW, Thygesen LC, Hansson GA, Thomsen JF. Exposure-response relationships between movements and postures of the wrist and carpal tunnel syndrome among male and female house painters: A retrospective cohort study. *Occup Environ Med [Internet]*. 2016 Jun;73(6):401-8.
25. Hinson AV, Lokossou VK, Schlunssen V, Agodokpessi G, Sigsgaard T, Fayomi B. Cotton dust exposure and respiratory disorders among textile workers at a textile company in the southern part of benin. *Int J Environ Res Public Health*. 2016 Sep 8;13(9):10.3390/ijerph13090895.
26. Hoegh Poulsen P, Biering K, Andersen JH. The association between leisure time physical activity in adolescence and poor mental health in early adulthood: A prospective cohort study. *BMC Public Health [Internet]*. 2016 Jan 5;16(1):3,015-2658-5.
27. Hogh A, Conway PM, Grynderup MB, Gullander M, Willert MV, Mikkelsen EG, Persson R, Bonde JP, Kolstad HA, Mors O, Rugulies R, Kaerlev L, Hansen AM. Negative acts at work as potential bullying behavior and depression: Examining the direction of the association in a 2-year follow-up study. *J Occup Environ Med*. 2016 Mar;58(3):e72-9.
28. Holst GJ, Host A, Doekes G, Meyer HW, Madsen AM, Plesner KB, Sigsgaard T. Allergy and respiratory health effects of dampness and dampness-related agents in schools and homes: A cross-sectional study in danish pupils. *Indoor Air*. 2016 Dec;26(6):880-91.
29. Hoyer BB. Fever during pregnancy linked to child motor development. *Evid Based Nurs*. 2016 Apr;19(2):45,2015-102121. Epub 2015 Oct 20.
30. Jensen LD, Bonde JP, Christensen MV, Maribo T. Early retirement among danish female cleaners and shop assistants according to work environment characteristics and upper extremity complaints: An 11-year follow-up study. *BMC Musculoskelet Disord*. 2016 May 4;17:202,016-1053-4.
31. Kenney P, Bonlokke J, Hilberg O, Ravn P, Schlunssen V, Sigsgaard T. Method for a homogeneous distribution of pollens in an environmental exposure chamber. *Clin Exp Allergy*. 2016 Sep;46(9):1176-84.
32. Kenney P, Hilberg O, Sigsgaard T. Clinical application of nasal filters: An observational study on the usability of nasal filters in managing seasonal allergic rhinitis. *J Allergy Clin Immunol Pract*. 2016 May-Jun;4(3):445,452.e4.
33. Kirkegaard T, Brinkmann S. "Which coping strategies does the working environment offer you?" A field study of the distributed nature of stress and coping. *Nordic Psychology [Internet]*. 2016;68(1):12-29. Available from: <http://dx.doi.org/10.1080/19012276.2015.1045543>
34. Kolstad HA, Garde AH, Hansen AM, Frydenberg M, Christiansen P, Vistisen HT, Bonde JP. Response to dr stevens' letter ref. visitisen et al: "short-term effects of night shift work on breast cancer risk: A cohort study of payroll data". *Scand J Work Environ Health*. 2016 Dec 9
35. Kristensen SL, Ramlau-Hansen CH, Ernst E, Olsen SF, Bonde JP, Vested A, Halldorsson TI, Rantakokko P, Kiviranta H, Toft G. Prenatal exposure to persistent organochlorine pollutants and female reproductive function in young adulthood. *Environ Int*. 2016 Apr 28;92-93:366-72.
36. Lander F, Nielsen KJ, Lauritsen JM. Work injury trends during the last three decades in the construction industry. *Safety Science*. 2016;85:60-66.
37. Larsen KK, Vestergaard CH, Schougaard LM, Larsen LP, Jessen A, May O, Hjollund NH. Contacts to general practice and antidepressant treatment initiation after screening for anxiety and depression in patients with heart disease. *Dan Med J*. 2016 Feb;63(2):A5185.
38. Larsen LP, Biering K, Johnsen SP, Andersen G, Hjollund NH. Self-rated health and return to work after first-time stroke. *J Rehabil Med [Internet]*. 2016;48(4):339.
39. Larsen LP, Johnsen SP, Andersen G, Hjollund NH. Determinants of self-rated health three months after stroke. *J Stroke Cerebrovasc Dis*. 2016 May;25(5):1027-34.
40. Liu X, Chen J, Olsen J, Schlunssen V, Momen N, Li J. Prenatal exposure to maternal bereavement and offspring psoriasis: A danish nationwide cohort study. *Br J Dermatol*. 2016 Dec 7

41. Mariansdatter SE, Ernst A, Toft G, Olsen SF, Vested A, Kristensen SL, Hansen ML, Ramlau-Hansen CH. Maternal pre-pregnancy BMI and reproductive health of daughters in young adulthood. *Matern Child Health J*. 2016 Oct;20(10):2150-9.
42. Maribo T, Schiottz-Christensen B, Jensen C, Jensen LD. Risks of permanent disability in low back pain patients associated with different job positions: A 5-year follow-up study. *Eur Spine J*. 2016 Apr;25(4):1211-8.
43. Moeller AD, Rasmussen K, Nielsen KJ. Learning and feedback from the danish patient safety incident reporting system can be improved. *Dan Med J [Internet]*. 2016 Jun;63(6):A5242.
44. Mose S, Christiansen DH, Jensen JC, Andersen JH. Widespread pain - do pain intensity and care-seeking influence sickness absence? - A population-based cohort study. *BMC Musculoskelet Disord [Internet]*. 2016 May 4;17(1):197,016-1056-1.
45. Nabe-Nielsen K, Grynderup MB, Lange T, Andersen JH, Bonde JP, Conway PM, Garde AH, Hogh A, Kaerlev L, Rugulies R, Hansen AM. The role of poor sleep in the relation between workplace bullying/unwanted sexual attention and long-term sickness absence. *Int Arch Occup Environ Health [Internet]*. 2016 Aug;89(6):967-79.
46. Nielsen KJ. A comparison of inspection practices within the construction industry between the danish and swedish work environment authorities. *Construction Management and Economics*. 2016
47. Olivieri M, Heinrich J, Schlunssen V, Anto JM, Forsberg B, Janson C, Leynaert B, Norback D, Sigsgaard T, Svanes C, Tischer C, Villani S, Jarvis D, Verlato G, European Community Respiratory Health Survey II Verona and Pavia, Italy Neuherberg, Germany, Aarhus, Denmark, Barcelona, Spain, Umea and Uppsala, Sweden, Paris, France, Bergen, Norway, and London, U.K. The risk of respiratory symptoms on allergen exposure increases with increasing specific IgE levels. *Allergy*. 2016 Jun;71(6):859-68.
48. Perez N, Nissen L, Nielsen RF, Petersen P, Biering K. The predictive validity of RETTS-HEV as an acuity triage tool in the emergency department of a danish regional hospital. *Eur J Emerg Med [Internet]*. 2016 Feb;23(1):33-7.
49. Persson R, Hgh A, Grynderup MB, Willert MV, Gullander M, Hansen AM, Kolstad HA, Mors O, Mikkelsen EG, Kristensen AS, Kaerlev L, Rugulies R, Bonde JP. Relationship between changes in workplace bullying status and the reporting of personality characteristics. *J Occup Environ Med*. 2016 Jul 21
50. Schougaard LM, Larsen LP, Jessen A, Sidenius P, Dorflinger L, de Thurah A, Hjollund NH. AmbuFlex: Tele-patient-reported outcomes (telePRO) as the basis for follow-up in chronic and malignant diseases. *Qual Life Res*. 2016 Mar;25(3):525-34.
51. Sherson D, Baelum J, Johnsen CR, Schlunssen V, Meyer HW, Pedersen EB, Mosebech H, Bonnelykke J, Brandt LP, Madsen H. Specific bronchial and nasal provocations with work-related allergens. *Ugeskr Laeger*. 2016 Apr 11;178(15):V01160046.
52. Sommer T, Svendsen SW, Frost P. Sickness absence and permanent work disability in relation to upper- and lower-body pain and occupational mechanical and psychosocial exposures. *Scand J Work Environ Health*. 2016 doi:10.5271/sjweh.3600
53. Sudan M, Olsen J, Sigsgaard T, Kheifets L. Trends in cell phone use among children in the danish national birth cohort at ages 7 and 11 years. *J Expo Sci Environ Epidemiol*. 2016 Mar 23
54. Svanes C, Koplein J, Skulstad SM, Johannessen A, Bertelsen RJ, Benediktsdottir B, Braback L, Elie Carsin A, Dharmage S, Dratva J, Forsberg B, Gislason T, Heinrich J, Holm M, Janson C, Jarvis D, Jogi R, Krauss-Etschmann S, Lindberg E, Macsali F, Malinovski A, Modig L, Norback D, Omenaas E, Waatevik Saure E, Sigsgaard T, Skorge TD, Svanes O, Toren K, Torres C, Schlunssen V, Gomez Real F. Father's environment before conception and asthma risk in his children: A multi-generation analysis of the respiratory health in northern europe study. *Int J Epidemiol*. 2016 Aug 25
55. Torske MO, Bjorngaard JH, Hilt B, Glasscock D, Krokstad S. Farmers' mental health: A longitudinal sibling comparison - the HUNT study, norway. *Scand J Work Environ Health [Internet]*. 2016 Sep 16
56. Torske MO, Hilt B, Glasscock D, Lundqvist P, Krokstad S. Anxiety and depression symptoms among farmers: The HUNT study, norway. *J Agromedicine [Internet]*. 2016;21(1):24-33.
57. Triebner K, Johannessen A, Puggini L, Benediktsdottir B, Bertelsen RJ, Bifulco E, Dharmage SC, Dratva J, Franklin KA, Gislason T, Holm M, Jarvis D, Leynaert B, Lindberg E, Malinovski A, Macsali F, Norback D, Omenaas ER, Rodriguez FJ, Saure E, Schlunssen V, Sigsgaard T, Skorge TD, Wieslander G, Zemp E, Svanes C, Hustad S, Gomez Real F. Menopause as a predictor of new-onset asthma: A longitudinal northern european population study. *J Allergy Clin Immunol*. 2016 Jan;137(1):50,7.e6.
58. Triebner K, Matulonga B, Johannessen A, Suske S, Benediktsdottir B, Demoly P, Dharmage SC, Franklin KA, Garcia Aymerich J, Gullon Blanco JA, Heinrich J, Holm M, Jarvis D, Jogi R, Lindberg E, Moratalla Rovira JM, Muniozguren Agirre N, Pin I, Probst-Hensch N, Puggini L, Raheison C, Sanchez-Ramos JL, Schlunssen V, Sunyer J,

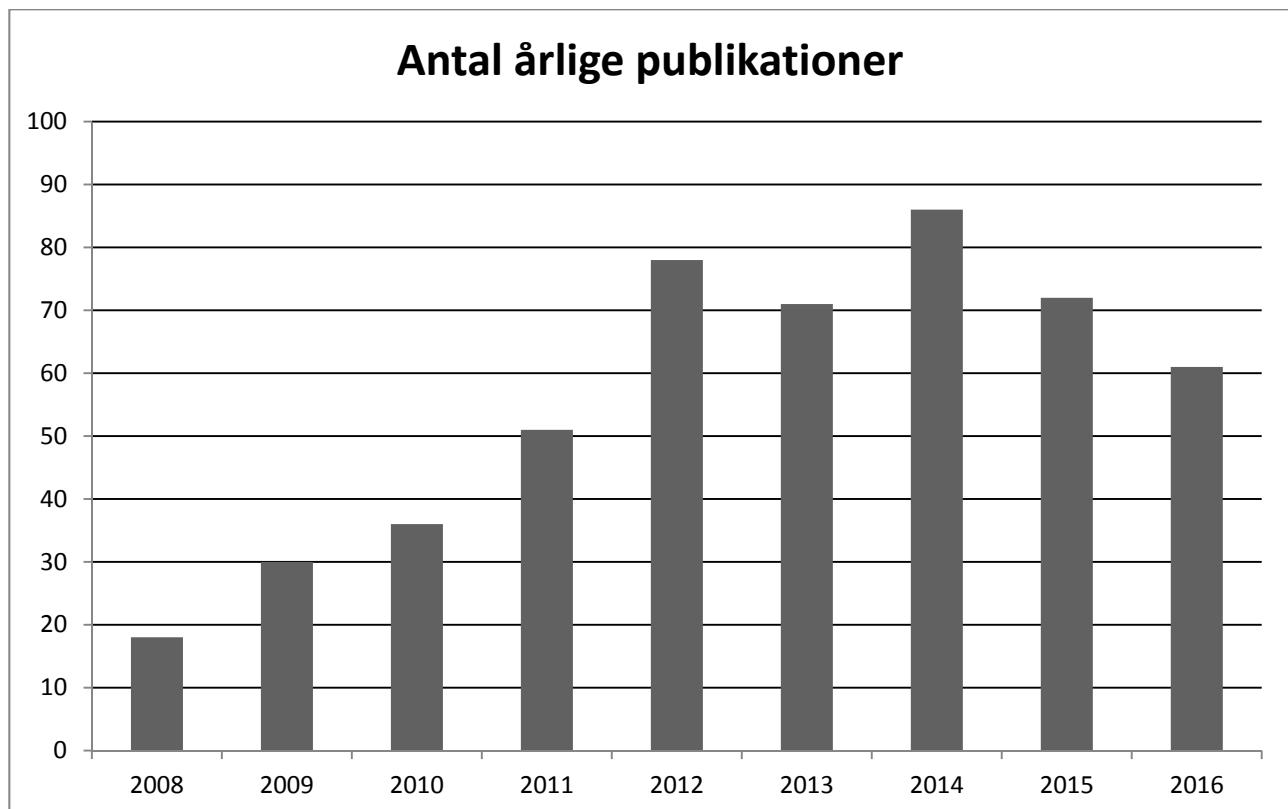
Svanes C, Hustad S, Leynaert B, Real FG. Menopause is associated with accelerated lung function decline. *Am J Respir Crit Care Med.* 2016 Dec 1

59. Tyrer P, Eilenberg T, Fink P, Hedman E, Tyrer H. Health anxiety: The silent, disabling epidemic. *BMJ.* 2016 Apr 25;353:i2250.

60. Vammen MA, Mikkelsen S, Hansen AM, Bonde JP, Grynderup MB, Kolstad H, Kaerlev L, Mors O, Rugulies R, Thomsen JF. Emotional demands at work and the risk of clinical depression: A longitudinal study in the danish public sector. *J Occup Environ Med.* 2016 Aug 12

61. Vistisen HT, Garde AH, Frydenberg M, Christiansen P, Hansen AM, Hansen J, Bonde JP, Kolstad HA. Short-term effects of night shift work on breast cancer risk: A cohort study of payroll data. *Scand J Work Environ Health.* 2016 Nov 14

Det årlige antal publikationer fra Dansk Ramazzini Center i tidsskrifter med peer review 2008-2016

Ph.d. afhandlinger

Louise Pape Larsen, Liv efter apopleksi

Baggrund: Både den forbyggende og akutte behandling af stroke er forbedret de seneste årtier, hvilket har sænket dødeligheden som følge af sygdommen, men også øget antallet af patienter som lever med følger efter en stroke. Tidligere har prognosen efter en stroke primært været opgjort i mere klassiske prognose mål som dødelighed, genindlæggelse og objektive funktionsmål, men det har vist sig nødvendigt også at vide mere om patientens egen oplevelse af blandt andet social, mental og fysisk velbefindende for at opnå en bedre forståelse af livet efter stroke. Selvom stroke primært rammer personer over 65 år er mellem 20-30% af patienterne stadig i den arbejdsdygtige alder. For mange af dem vil genoptagelse af deres arbejdsliv være vigtigt både i forhold til egen tilfredsstillelse og videre udvikling, og for at signalere til omverdenen at de er kommet sig efter deres stroke. Tilbagevenden til arbejde vil dog i varierende grad være udfordrende for patienterne.

Formål: Formålet var at undersøge forløbet samt betydningen af kliniske, demografiske og livsstils-relaterede faktorer for selvvurderet helbred efter stroke, samt undersøge faktorer med betydning for tilbagevenden til arbejde og det efterfølgende arbejdsliv blandt danske strokepatienter.

Materiale og Metode: Der blev indsamlet spørgeskema- og registerinformationer på en kohorte af 2414 strokepatienter. Alle deltagere i studiet var under 80 år, i live 90 dage efter stroke og indlagt fra eget hjem på en afdeling i Region Midtjylland i perioden fra oktober 2008 og til december 2011. Patienterne blev fulgt med 6 spørgeskemaer over 2,5 år. Informationer om selv-vurderet fysisk og mentalt helbred var baseret på SF-12, der indgik i samtlige af de seks spørgeskemaer. Oplysninger om arbejdstilknytning blev indhentet fra Dansk Register for Evaluering af Marginalisering (DREAM), og kliniske, demografiske og livsstils-relaterede faktorer blev indhentet fra Dansk Apopleksiregister og Landspatientregistret. Multipel lineær regression, logistisk regression, longitudinelle analyser baseret på mixed models og overlevelsesanalyser blev anvendt til at estimere sammenhænge mellem risikofaktorer og henholdsvis selv-vurderet helbred og tilbagevenden til arbejde. Der blev anvendt multiple imputation til at tage højde for missing data.

Resultater: Studie I: Strokepatienter vurderede både deres mentale og fysiske helbred dårligere end den generelle danske befolkning. Der var størst forskel indenfor fysisk helbred og træthed. Svær stroke, komorbiditet, rygning og lavt uddannelsesniveau var associeret med lavt selvvurderet helbred blandt strokepatienter.

Studie II: I en analyse af data fra 5 spørgeskemaer indhentet i perioden fra 3 til 24 måneder efter stroke, fandt vi en begrænset bedring i selvvurderet mentalt helbred, træthed og generelt helbred primært i løbet af de første 6 måneder efter stroke. Der blev ikke fundet bedring i selvvurderet fysisk helbred. Det er velkendt at der ikke sker megen fremgang hverken mentalt eller fysisk efter de første 3-6 måneder efter stroke. Flere oplever en forværring over tid, hvilket kan skyldes den relativt høje gennemsnitsalder blandt strokepatienter samt manglende vedligeholdende træning. Set i dette lys er en selv beskeden fremgang eller status quo for danske strokepatienter måske ikke at betragte som et dårligt resultat.

Studie III: Blandt de 590 patienter som var under 60 år og i arbejde da de blev ramt af stroke, var omkring 50% i arbejde efter henholdsvis 12 og 24 måneder. Mere end 70% af de patienter som vendte tilbage til arbejde modtog ikke sygedagpenge det efterfølgende år. Et godt selvvurderet helbred efter 3 måneder og en mild stroke var stærke determinanter for at vende tilbage til arbejde samt undgå efterfølgende sygemelding.

Studie IV: I alt havde 118 patienter besvaret mindst et spørgeskema før og efter de vendte tilbage til deres arbejde. Omkring 40% af patienterne oplevede en forværring i selvvurderet helbred efter at have genoptaget arbejdet. Et højt uddannelsesniveau var associeret med at opleve forværring i selvvurderet mentalt helbred, og tidlig tilbagevenden til arbejde var associeret med en oplevelse af forværring af det fysiske helbred. Selvstændig erhvervsdrivende havde en lavere risiko for at opleve forværring af både mentalt og fysisk helbred end lønmodtagere i forbindelse med at genoptage arbejde efter en stroke.

Konklusion: Strokepatienter vurderer deres helbred, og især deres fysiske helbred, dårligere end baggrundsbefolkningen. Det er især apopleksiens sværhedsgrad samt øvrig komorbiditet der påvirker patienternes vurdering af eget helbred. Der blev ikke identificeret nogen klinisk relevant bedring i hverken fysisk eller mentalt helbred over tid, men heller ingen forværring. At et godt selvvurderet helbred er stærkt associeret med en højere chance for at vende tilbage til arbejde efter en sygemelding grundet stroke, viser vigtigheden af en bred rehabiliteringsindsats blandt de yngre strokepatienter. Næsten halvdelen af de patienter som genoptog deres arbejde oplevede en forringelse af enten fysisk eller mentalt selvvurderet helbred efter at være vendt tilbage til arbejde. Dette kan indikere, at tilbagevenden til arbejde ikke bør betragtes som et slutmål, men nærmere som et delmål på vejen til at genvinde tidligere evner og kompetencer.

Mette Lausten Hansen

Sick leave in pregnancy – risk factors and prognosis. Studies among Danish employed women

Baggrund: De fleste danske kvinder arbejder i deres reproduktive alder. Gravide har et højt niveau af sygefravær og niveauet er steget de seneste årtier. Forskning indenfor området graviditet og sygefravær er begrænset. For at kunne forebygge sygefravær under graviditet, er det nødvendigt at have kendskab til, hvilke risikofaktorer der er af betydning for fravær under graviditet. Ligeledes er det vigtigt at belyse, om meget sygefravær under graviditeten kan forudsige arbejdsmarkedstilknytningen fremadrettet.

Formål: Ved brug af data fra to graviditetskohorter: (1) at undersøge associationen mellem (i) Livsstil, (ii) Fertilitetsfaktorer, (iii) Fysiske og (iiii) Psykosociale arbejdsmiljøeksponeringer og risikoen for sygefravær under graviditeten samt (2) at undersøge, om sygefravær under graviditeten prædikterer en sårbar arbejdsmarkedstilknytning. **Materialer og metoder:** Den Nationale Fødselskohorte – Bedre Sundhed for Mor og Barn (BSMB) indeholdende 100.418 graviditeter tilmeldt mellem 1996-2002 blev brugt i studie I-III. En kohorte etableret i Region Midtjylland (RM) fra 2013-2014 til brug for dette projekt med 1.748 graviditeter, blev brugt i studie IV. Spørgeskemadata fra kohorterne blev koblet med Dansk Register for Evaluering af Marginalisering (DREAM), som indeholder oplysninger om offentlige overførselsindkomster. Eksponeringsmålene i studie I og IV var paritet, body mass index (BMI), assisteret reproduktiv terapi (ART), ventetid til graviditet (TTP) og fysisk fritidsaktivitet. I studie II og IV anvendes fysiske og psykosociale arbejdsmiljøeksponeringer (bl.a. arbejdsstilling, løft, skiftende arbejdstid, job strain). Udfald i studie I, II og IV var første episode af sygefravær. I studie III var eksponeringen den procentuelle andel af sygefravær i graviditeten og udfaldene henholdsvis (i) kumuleret antal sygefraværsuger, (ii) fleksjob og (iii) førtidspensionering. Udfaldene blev bestemt i en 8 års opfølgingsperiode begyndende 1 år efter BSMB fødsel. Data blev analyseret ved multivariable regressionsanalyser: Cox regression (studie I, II, IV), logistisk regression og zero-inflated Poisson regression (studie III).

Resultater: I studie I, II og IV var en række livsstils- og fertilitetsfaktorer associeret med højere risiko for sygefravær i graviditeten. Et stort antal af arbejdsmiljøeksponeringerne var ligeledes associeret med en øget risiko for sygefravær. Retningen af resultaterne fra BSMB, blev overvejende genfundet i studiet fra RM om end med noget mindre præcision. Mere end 20% sygefravær i graviditet var associeret med fremtidigt sygefravær, fleksjob og førtidspension i studie III. **Konklusion:** Resultaterne understreger først og fremmest, at gravide kvinder er en sårbar gruppe på arbejdsmarkedet. Resultaterne indikerer endvidere, at den af lovgivningen bestemte beskyttelse af gravide kvinder og deres fostre er svært at efterkomme og effektuere på arbejdspladserne, idet mange af eksponeringerne er forbundet med en øget risiko for sygemelding. Justeringer i arbejdsmiljøeksponeringer bør være et område af fremtidigt fokus for at nedbringe sygefraværet blandt gravide, såfremt resultaterne afspejler kausale sammenhænge. Resultaterne er af betydning for almen praksis, jordemoder konsultationer og arbejdspladser, idet oplysninger om livsstil og arbejdsmiljøeksponeringerne kan være vigtige i forhold til forebyggelse af sygefravær.

Mette Skovgaard Christensen

Styrene exposure and cancer risk in reinforced plastics workers – A long term cohort study

Baggrund og formål: Styren er et organisk opløsningsmiddel anvendt udbredt på verdensplan i produktionen af diverse plastprodukter, syntetisk gummi, polystyren ("flamingo") og glasfiberarmeret umættet polyester.

Baggrundsbefolkningen er generelt udsat for meget små niveauer, mens det er i glasfiberplastindustrien, at man ser de højeste eksponeringsniveauer. Styren er klassificeret som muligt kræftfremkaldende, men denne klassifikation diskuteres til stadighed i og med, at studier af styreneksponerede ansatte ikke har vist konsistente resultater. Studier blandt eksponerede ansatte i både glasfiberindustrien og syntetisk gummi industrien har indikeret forøget risiko for visse typer blod- og lymfekræft, kræft i spiserør, bugspytkirtel, urinveje og lunger.

I dette studie undersøges det, om en stor gruppe af ca. 77.000 ansatte i den danske glasfiberplast industri har forøget risiko for kræft: Både i forhold til baggrundsbefolkningen og i interne analyser, hvor der tages hensyn til eksponeringsniveau. Opstillede kriterier for at kunne konkludere en kausal sammenhæng inkluderede stigende risiko med stigende akkumuleret eksponering, længere varighed af ansættelse og forøget risiko blandt ansatte i de tidlige år, hvor eksponering var højest. **Metoder:** En virksomhedsliste med danske glasfibervirksomheder etableret i 1990'erne blev opdateret og gennemgået af 3 uafhængige leverandører til plastindustrien. Den endelige liste bestod af 456 virksomheder, med bekræftet produktion af glasfiber på et tidspunkt i perioden 1964-2012. Ansatte på disse virksomheder blev identificeret i ATP-registeret.

En spørgeskemaundersøgelse blandt 15,107 (20%) ansatte blev gennemført i 2013 med det formål at klassificere eksponerede og ikke-eksponerede. 76% svarede på undersøgelsen. På baggrund af spørgeskemadata, prædikteredes en sandsynlighed for direkte eksponering for hver af de 77.000 på baggrund af vigtige prædiktorer (jobtitel, årti for ansættelse, virksomhedens produkt og proces, køn). Denne sandsynlighed blev kombineret med et styren eksponeringsniveau, udregnet på baggrund af 3630 indsamlede styrenmålinger, dækkende årene 1962-2012. Det førte til et individuelt eksponeringsniveau for hver ansat, som tog højde for ændringer over tid. Denne blev kumuleret fra første til sidste år med ansættelse i en relevant virksomhed.

I studie I beregnedes standardiserede incidensrate ratioer baseret på referencerater for adskillige kræftformer i baggrundsbefolkningen, som forholdet mellem de observerede og de forventede antal tilfælde blandt tudiepopulationen. I studie II og III blev der lavet interne analyser, hvor risikoen for lungekræft (studie I) og blod- og lymfekræft (studie III) blev undersøgt i forhold til akkumuleret styreneksponering, under hensyntagen til mulige konkurrerende faktorer.

Resultater: I studie I fandtes en lille forøget risiko for alle kræftformer analyseret sammen.

Ingen kræftformer opfyldte kriteriet opstillet forud om sammenhæng med varighed af ansættelse, eksponerings-sandsynlighed og første årti for ansættelse. Hodgkin lymfom opfyldte næsten dette kriterium bortset fra manglende højere risiko med stigende eksponeringssandsynlighed. I studie II fandtes faldende risiko for lungekræft med stigende akkumuleret styrendosis, som et tegn på en "healthy worker survivor bias", som formentlig skyldes uens fordeling af rygeprævalens blandt de eksponeringsforskellige grupper. Det kunne der ikke tages højde for med de informationer, der var til rådighed.

I studie III fandtes forøget risiko for Hodgkin lymfom blandt gruppen af højest eksponerede.

En risiko som især var forhøjet de første 10 år siden ansættelsesstart. I studie III fandtes også forøget risiko for akut myeloid leukæmi, 0-9 år siden ansættelsesstart.

Konklusion: Styren ser ikke ud til at øge risikoen for lungekræft, men fortolkningen af resultaterne skal ses i lyset af manglende hensyntagen til rygning som konkurrerende faktor, hvilket besværliggør fortolkningen.

Styren forøger muligvis risikoen for Hodgkin lymfom og akut myeloid leukæmi de første 10 år siden ansættelsesstart, men resultaterne skal ses i lyset af ganske få tilfælde og endelig konklusion kan ikke laves på denne baggrund.

Yuduo Zheng

Toxicity of Ultrafine Particles on A549 Cells and Whole Blood: Both Collected Combustion Particles and Engineered Silver Nano-particles

Baggrund: Humane aktiviteter medfører produktion af både forbrændingspartikler (CPs) og teknisk fremstillede nanopartikler. Forbrændingspartikler er de vigtigste kilder til fine og ultrafine partikler i miljøet. Både luftens fine og ultrafine partikler og fremstillede nanopartikler kan skade helbredet. Dette studie sammenligner effekterne af to typer af forbrændingspartikler fra forskellige kilder, nemlig diesel udstødning (DE) og brænderøg (WS), og to typer af sølvnanopartikler (AgNPs) med forskellig facon. Dette gøres med *in vitro* modeller (A549 celler og i humant fuldblod) med følgende 4 mål: 1) Undersøge betydningen af sølvnanopartiklers facon for deres effekter på A549 celler. 2) Etablering af et reactive oxygen species (ROS) assay i humant fuldblod. 3) Undersøge om der er forskel i effekten på A549 celler og i fuldblod af forbrændingspartikler fra forskellige kilder. 4) Etablere anvendelsen af humant fuldblod som en *in vitro* model for studier af fine/ultrafine partiklers effekter og sammenligne med den hyppigt anvendte A549 cellelinie.

Metoder og materialer: Polyvinylpyrrolidon-coatede kubiske AgNPs (CAGNPs) og sfæriske AgNPs (SAGNPs) blev syntetiseret, oprenset og karakteriseret. Udstødning fra almindelig diesel og biodiesel blev opsamlet mens en dieselmotor kørte sv.t. by- og landevejskørsel. På samme vis blev to typer af brænderøg opsamlet ved klimakamrene ved Aarhus Universitet, ved forbrænding med god og med dårlig lufttilførsel. Både sølv- og forbrændingspartiklerne blev karakteriseret ved brug af transmissions elektron mikroskopi (TEM) og vha. dynamic light scattering (DLS). Lipopolysaccharid (LPS) koncentration på CPs målt ved brug af limulus amoebocyt lysat (LAL) assay. Koncentrationen af 7 metaller (Cu, Fe, Zn, Pb, V, Mn og Ni) i CPs belv målt vha. massespektrometri. A549 celler eksponeredes for AgNPs i 24 timer. Dannelse af reaktive oxygen specier (ROS) målt med et 2', 7'-dichlorodihydrofluorescein diacetat (DCFH-DA) assay. Frigivelse af cytokinerne interleukin (IL)-1 β , IL-6, IL-8, IL-33 og thymic stromal lymphopoietin (TSLP) målt med ELISA. A549 celler eksponeredes også for CPs i 24 timer. ROS dannelse målt med DCFH-DA assayet. Cytokinefrigivelsen af IL-1 β , IL-6, IL-8, tumor necrosis factor (TNF)- α og granulocyte- macrophage colony-stimulating factor (GM-CSF) målt med magnetic luminex assay. Sammenblandet fuldblod fra flere donorer blev brugt til at lave en test af CPs toxicitet, og særligt for måling af ROS ved brug af dihydrorhodamine 123 (DHR123). Sammenblandet fuldblod (5 donorer) eksponeredes for CPs i op til 8 timer. ROS dannelse målt med DHR123 assay og cytokinefrigivelse (IL-1 β , IL-6, IL-8, TNF- α og GM-CSF) målt med by magnetic Luminex assay 2, 4 og 8 timer efter eksponeringens start.

Resultater : Alle testede partikler undtagen BC inducerede cytokinefrigørelse i A549-celler. CAGNPs og SAGNPs inducerede ROS-generering i A549-celler på en koncentrationsafhængig måde fra ingen virkning (1 $\mu\text{g} / \text{ml}$) til mere end 4 gange stigning (12,1 $\mu\text{g} / \text{ml}$). Ved 6 $\mu\text{g} / \text{ml}$, ROS- generering induceret af SAGNPs var højere sammenlignet med CAGNPs. Begge typer af AgNPs inducerede en lille forøgelse af IL-8 release (ca. 1,2 gange) i A549-celler. Ingen signifikant forskel i IL-8 frigørelse blev induceret af CAGNPs og SAGNPs. IL-1 β og TSLP koncentrationerne var under detektionsgrænsen. Alle CP'erne inducerede en forøgelse af IL-6, IL-8 og GM-CSF-frigivelse (2 - 3 gange) i A549-celler. Begge WS og en diesel prøve inducerede IL-1 β og IL-8-frigivelse i WB efter 8 timers eksponering. LPS koncentrationen var også højest i disse tre prøver og IL-8-koncentration var signifikant korreleret med LPS koncentrationen i CPs. Koncentrationen af alle de målte metaller var generelt lave i begge typer af CPs med Zn som den højeste (op til 0,2 ppm). Den samlede koncentration af de 7 metaller var højere i DE end i WS. WS men ikke DE inducerede en forøget ROS-generering (ca. 7 gange) i A549-celler og WB.

Konklusion: SAGNPs så ud til at være lidt mere toksiske end CAGNPs i A549 celler. ROS assayet blev med succes anvendt på ufortyndet humant fuldblod. WS var mere potent til at inducere ROS dannelse i både A549 celler og i fuldblod sammenlignet med DE. Frisk fuldblod var en brugbar *in vitro* model i undersøgelserne af effekterne af fine/ultrafine partikler og resultaterne fra denne model lignede resultaterne fra A549 cellelinien.

Forskningsårsrapporter

Christine Cramer Christiansen

A long-term follow-up study of interstitial Lung Diseases among pigeon breeders

Formål: At bestemme risikoen for allergisk alveolitis (AA) og andre interstitielle lungesygdomme (ILS) blandt brevdueholdere.

Metode og materiale: Dette er et retrospektiv follow-up studie fra 1980 til 2013 af 6920 brevdueholdere, identificeret i De Danske Brevdueforeningers medlemsregistre. De blev sammenlignet med 276.800 individuelt matchede referenter,

tilfældigt udtrukket fra den samlede danske befolkning. Hospitals diagnoser af AA og andre ILS blev identificeret i Landspatientregistret 1977-2013.

Stratificeret Cox regressionsanalyser blev brugt til at beregne hazard ratio (HR) for AA og andre ILS, korrigeret for beskæftigelse, bopæl og indløst ordination af medicin med ILS som en mulig bivirkning.

Individerne i studiepopulationen blev censureret ved død, emigration, eller en bindevævssygdoms-diagnose.

Resultater: Den samlede forekomst af ILS var 77,4 per 100.000 person-år blandt brevueholderne, og 50,0 per 100.000 person-år i referencepopulationen. Denne forskel svarede til en justeret HR på 1,56 (95%CI: 1,26-1,94). Den justerede HR for AA og andre ILS for brevueholdere var hhv. 14,36 (95%CI: 8,10-25,44) og 1,33 (95%CI: 1,05-1,69). Højere risiko-estimer blev fundet for alle ILS og AA blandt en delmængde af brevueholdere, der blev fulgt siden indmeldelse i brevueforeningen, og dermed har en komplet dueholder-historik.

Konklusion: Denne undersøgelse viser en øget risiko for ILS blandt danske brevueholdere i forhold til referencepopulationen. Værnemidler anbefales, selv om ILS, der fører til hospitalskontakt, fortsat er en sjældenhed blandt brevueholdere.

Emma Lise Thorlund Jakobsen

Neck-shoulder pain and work status among former sewing machine operators – a 14 years follow up study

Formål: Studiets formål var at undersøge arbejdsmarkedstilknytningen i 1996-2008 for 243 kvinder, der mistede deres job som syerske i 1996 pga. outsourcing, og at undersøge i hvor høj grad nakke-skuldersmerter i syerskejettet i 1994 påvirkede deres fremtidige arbejdsmarkedstilknytning.

Metode: Som mål for nakke-skuldersmerter anvendtes spørgeskemaer fra 1994. Arbejdsmarkedstilknytning blev opgjort vha. DREAM-registret. Registerdata blev analyseret vha. sekvensgrafer og sekvensanalyse. Associationen mellem nakkeskuldersmerter og deltagelse i arbejdsmarkedet blev beregnet vha. logistisk regression.

RESULTATER I løbet af opfølgningstiden i 1996-2008 havde kohorten i alt 987 tabte arbejdsår, og et sekvens-index-plot viste at kvinderne havde meget afbrudte og forskelligartede forløb mht. indkomst. Antallet af skift mellem forskellige typer indkomst var næsten det dobbelte gennem de tre år efter 1996 i forhold til antal skift i løbet af de tre år før 1996. Odds ratioen mellem nakke-skuldersmerter og en arbejdsdeltagelsesscore på under 75% var 1,49 (95% CI 0,84-2,67). Ved udeladelse af tiden på helbredsrelaterede ydelser blev odds ratioen i stedet 1,04 (95% CI 0,58-1,85).

Konklusion: Efter outsourcing af tekstilindustrien faldt syerskernes tilknytning til arbejdsmarkedet og de havde mange skift mellem forskellige typer af indkomster. Der var tendens til en association mellem nakke-skuldersmerter og mindre deltagelse i arbejdsmarkedet, sandsynligvis pga. en forskel i tid på helbredsrelaterede overførselsindkomster. Da syerskerne oprindeligt havde en stærk tilknytning til arbejdsmarkedet, viser resultaterne et behov for vejledning af tilsvarende grupper af arbejdsløse og for forebyggelse af arbejdsrelaterede nakke-skuldersmerter.

Præsentationer ved videnskabelige konferencer

Anneli C S Bolund, Martin R Miller, Torben Sigsgaard, and Vivi Schlünssen. "Systematic Literature Review – The effect of organic dust exposure on change in lung function (in farmers)". Oral præsentation, Nordic Meeting in Agricultural Occupational Health and Safety, August 2016, Billund.

ACS Bolund, MR Miller, I Basinas, G Elholm, Ø Omland, T Sigsgaard and V Schlünssen. "The effect of occupational farming on lung function development in young adults – a 15-year follow-up study. Poster præsentation, Nordic Meeting in Agricultural Occupational Health and Safety, August 2016, Billund.

Anneli C S Bolund, Martin R Miller, Torben Sigsgaard, and Vivi Schlünssen, "Systematic Literature Review – The effect of organic dust exposure on change in lung function". Poster præsentation, European Respiratory Society (ERS) Annual Congress, September 2016, London.

Johan Hviid Andersen, Nils Fallentin, Poul Frost, Tine Rubak, Annett Dalboge, Jane F. Thomsen, Ann Marie Dale, Susanne W. Svendsen, Bradley Evanoff. Comparison between two Danish expert-based JEMs and exposure estimates derived from ISCO linked U.S. O*NET job groups. PREMUS 2016 20-23. Juni 2016, Toronto, Canada.

Linda Christie Andrea, Poul Frost, Kate Smidt, John Gelineck, Torben Bæk Hansen, Søren Rasmussen Deutch, Susanne Wulff Svendsen, Suspected Impingement Syndrome – prevalence of radiographic findings and their relation to the Oxford Shoulder Score A cross-sectional study within the framework of the ShoulderInterventionProject, DOS Congress 2016, October 26th-28th 2016, Copenhagen, Denmark.

Linda Christie Andrea, Poul Frost, Kate Smidt, John Gelineck, Torben Bæk Hansen, Søren Rasmussen Deutch, Susanne Wulff Svendsen, Suspected Impingement Syndrome – prevalence of radiographic findings and their relation to the Oxford Shoulder Score A cross-sectional study within the framework of the ShoulderInterventionProject, ICSES 2016, May 18th-20th 2016, Jeju, South Korea.

Karin Biering, Flemming Lander, Kurt Rasmussen, Work injuries among migrant workers in Denmark, Changes, challenges and advantages of cross-border labour mobility within the eu, Aalborg University, 18 – 20 may, 2016 Copenhagen.

David Høyrup Christiansen, Poul Frost , D Falla, Jens Peter Haahr, LH Frich, Susanne Wulff Svendsen. Effect of physiotherapy exercises for patients with difficulty returning to usual activities 8-12 weeks after decompression surgery for subacromial impingement syndrome: a randomised controlled trial. ICSET 2016, 5th International Congress of Shoulder and Elbow Therapists, Jeju, May 18-20 2016, Korea.

Annett Dalbøge, Gert-Åke Hansson, Poul Frost, Johan Hviid Andersen, Thomas Heilskov-Hansen, Susanne Wulff Svendsen. A general population job exposure matrix based on expert ratings and technical measurements: upper arm elevation and repetitive shoulder movements. PREMUS 2016, 20-23. Juni 2016. Toronto, Canada.

Annett Dalbøge, Poul Frost, Gert-Åke Hansson, Johan Hviid Andersen, Susanne Wulff Svendsen. Occupational mechanical exposures and risk of shoulder surgery: modelling cumulative exposures, duration and intensity. PREMUS 2016, 20-23. Juni 2016, Toronto, Canada.

David Glasscock. "Hvordan indvirker forandringer på det psykiske arbejdsmiljø?
Forandringer og Psykisk Arbejdsmiljø, Bureau Veritas, d. 26.10.2016, Middelfart, Danmark.

Poul Frost, Tine Steen Rubak, Marie Vad, Sorosh Tabatabaeifar, Tine Gjedde Sommer, Johan Hviid Andersen, Susanne Wulff Svendsen. Occupational mechanical exposures and risk of inguinal hernia, varicose veins, osteoarthritis of the hip and combined pain in the lower and upper body: experiences from using the Lower Body JEM in large-scale epidemiologic studies. PREMUS 2016, 20-23. Juni 2016, Toronto, Canada.

Emma Lise Thorlund Jakobsen, Karin Biering, Anette Kaergaard, Johan Hviid Andersen, Neck-shoulder pain and work status among former sewing machine operators – a 14 years follow up study, Conference on Epidemiology in Occupational Health 2016, EPICOH September 2016, Barcelona

Sigurd Mikkelsen, Julie Lyng Forman, Jens Peter Bonde, Marianne Agergaard Vammen, Åse Marie Hansen, Linda Kaerlev, Matias Grynderup, Henrik Kolstad, Johan Hviid Andersen, Jane Frølund Thomsen. Exhaustion and diurnal levels of saliva cortisol: cross-sectional and longitudinal associations in a large two-panel cohort study. EPICOH September 2016, Barcelona

Helene Melgaard Pedersen, Risk factors and uncertainties for Polish migrant workers in the building industry. Workshop at Mida closing Conference: Changes, challenges and advantages of cross-border labour mobility within the EU. Aalborg University, Copenhagen 18 – 20 May, 2016

Tine Steen Rubak, Gert-Åke Hansson, Andreas Holtermann, Susanne Wulff Svendsen, Poul Frost, Johan Hviid Andersen, Annett Dalbøge, Nidhi Gupta. Influence from individual factors on self-reported standing/walking at work when controlled for job exposures assessed by The Lower Body JEM. EPICOH September 2016, Barcelona.

Susanne Wulff Svendsen, Annett Dalbøge, Johan Hviid Andersen, Poul Frost. Prognosis after surgery for subacromial impingement syndrome: negative influence of high preoperative occupational shoulder exposures. PREMUS 2016, Toronto, Canada 20-23. Juni 2016.

Sorosh Tabatabaeifar, Susanne Wulff Svendsen, Birger Johnsen, Gert-Åke Hansson, Anders Fuglsang-Frederiksen, Poul Frost. Median nerve affection during seasonal repetitive work with moderate force. PREMUS 2016, 9th International Conference on the Prevention of Work-related Musculoskeletal Disorders, Toronto, Canada, June 20-23 2016.

Jane Frølund Thomsen, Sigurd Mikkelsen, Susanne Wulff Svendsen, Lau Caspar Thygesen, Gert-Åke Hansson. Exposure response relationships between movements and postures of the wrist and carpal tunnel syndrome among male and female house painters: a retrospective cohort study. EPICOH September 2016, Barcelona

Karin Biering, Lars Peter Sønderbo Andersen, Annie Hoegh, Johan Hviid Andersen
Workforce participation and health-related benefits following exposure to work-related threats and violence in human service sectors. Conference on Epidemiology in Occupational Health 2016, EPICOH September 2016, Barcelona

Esben Meulengracht Flachs, Sesilje Elise Bondo Petersen, Vivi Schlünssen, Johnni Hansen, Henrik Albert Kolstad, Susanne Wulff Svendsen, Esben Budtz-Jørgensen, Nils Fallentin, Johan Hvid Andersen, Jens Peter Ellekilde Bonde.

DOC*X the Danish Occupational Cohort - A new open research Database on Occupational Medicine. EPICOH September 2016, Barcelona

Jesper Kristiansen, Maria K. Friberg, Lars Brandt, Nanna H. Eller, David J. Glasscock, Roger Persson, Aiella Besèr, Marie Åsberg, The Danish Version of the Karolinska Exhaustion Disorder Scale, EPICOH September 2016, Barcelona

Søren Mose, David Høyrup Christiansen, Jens Christian Jensen, Johan Hviid Andersen, "Widespread pain - Do pain intensity and Care-seeking influence sickness absence". International Forum for Back & Neck Pain Forum 2016. Buxton, Derbyshire, UK 31th may - 3th June 2016.

Trine Nøhr Winding, Johan Hviid Andersen, Somatisation in adolescence and labour market participation in young adulthood. Conference on Epidemiology in Occupational Health 2016, EPICOH September 2016, Barcelona

Inge Brosbøl Iversen, Mette Skovgaard Christensen, Jesper Medom Vestergaard, Sigurd Mikkelsen, Zara Ann Stokholm, Henrik A. Kolstad Occupational styrene exposure and the risk of encephalopathy and other non-vascular dementia: a long term follow-up study of workers in the reinforced plastics industry. EPICOH September 2016, Barcelona

Sorosh Tabatabaeifar; Susanne Wulff Svendsen; Birger Johnsen; Gert-Åke Hansson; Anders Fuglsang-Frederiksen; Poul Frost "Median nerve affection during seasonal repetitive work with moderate force" PREMUS juni 2016, Toronto

T. W. Frederiksen, C.H. Ramlau-Hansen, Stokholm ZA, Vestergaard JM, H.A. Kolstad, Occupational Noise Exposure, Psychosocial Working Conditions and the Risk of Tinnitus, EPICOH September 2016, Barcelona

Mette Lykke Nielsen, Johnny Dyreborg and Regine Grytnes, Welcome to the world of work- learning safety as a newcomer in low status precarious jobs. 13th Nordic Youth Research Symposium (NYRIS), Trollhättan, Sweden 15–17 June 2016,

Jesper Kristiansen, Maria K. Friberg, Lars Brandt, Nanna H. Eller, David J. Glasscock, Roger Persson, Aiella Besèr, Marie Åsberg, The Danish Version of the Karolinska Exhaustion Disorder Scale, Stressforskningskonferencen d. 27/10-2016, Bispebjerg Hospital, Kbh

Morten Vejs Willert, Ioannis Basinas, Vivi Schlünssen, Matias Brødsgaard Grynderup, Zara Ann Stokholm, Jens Peter Bonde, Jane Frølund Thomsen, Marianne Agergaard Vammen, Åse Marie Hansen, Johan Hviid Andersen, Reiner Rugulies, Linda Kaerlev, Henrik Kolstad, Groping strategies for psychosocial work exposures EPICOH September 2016, Barcelona

Anne Vested, Ioannis Basinas, Dick Heederik, Gitte Jacobsen, Henrik Kolstad, Hans Kromhout, Øyvind Omland, Torben Sigsgaard, Gunnar Toft, Ane Marie Thulstrup, Jesper Vestergaard, Grethe Elholm, Inge Wouters M., Vivi Schlünssen. Inverse associations between occupational organic dust exposure and incidence of chronic obstructive pulmonary disease (COPD) – healthy worker survivor bias? EPICOH September 2016, Barcelona

Zara Ann Stokholm, Mogen Erlansen, Vivi Schünssen, Ioannis Basinas, Jens Peter Bonde, Jens Brandt, Jesper Medom Vestergaard, Henrik Kolstad. A general population job exposure matrix for occupational noise. EPICOH September 2016, Barcelona

Christine Cramer, Vivi Schlünssen, Elisabeth Bendstrup, Zara Ann Stokholm, Jesper Medom Vestergaard, Morten Frydenberg, Henrik Albert Kolstad. Risk of hypersensitivity pneumonitis and other interstitial lung diseases among pigeon breeders. EPICOH September 2016, Barcelona

Mette Skovgaard Christensen, Jesper Medom Vestergaard, Cecilia Høst Ramlau-Hansen, Gunnar Toft, Jette Sønderkov Gørlov, Francesco d'Amore, Henrik A. Kolstad. Risk of lymphohaematopoietic malignancies following occupational styrene exposure in the reinforced plastics industry. EPICOH September 2016, Barcelona

Ioannis Basinas, Tuula Liukkonen, Torben Sigsgaard, Nils T. Andersen, Jesper M. Vestergaard, Karen Galea1, Ruth Wiggans, Raymond Vincent, Wijnand Eduard, Henrik A. Kolstad, Anne Vested, Hans Kromhout, Vivi Schlünssen. Statistical modelling and development of a quantitative job exposure matrix for wood dust in the wood manufacturing industry. EPICOH September 2016, Barcelona

Stine Daugaard, Jakob Markvart, Jens Christoffersen, Åse Marie Hansen, Vivi Schlünssen, Anne Helene Garde, Jesper Medom Vestergaard, Helene Tilma Vistisen, Henrik Albert Kolstad. Occupational light levels in night shift, outdoor, and indoor daytime workers. EPICOH September 2016, Barcelona

Thomas Winther Frederiksen, Cecilia Høst Ramlau-Hansen, Zara Ann Stokholm, Matias Brødsgaard Grynderup, Åse Marie Hansen, Søren Peter Lund, Jesper Kristiansen, Jesper Medom Vestergaard, Jens Peter Bonde, Henrik Kolstad. Salivary cortisol and tinnitus. EPICOH September 2016, Barcelona

Gert Doekes, Grethe Elholm, Pernille Milvang Grønager, Øyvind Omland, Vivi Schlünssen, Torben Sigsgaard. "Quantitative changes in allergen-specific IgE" invited speaker at Dansk Selskab for Allergologi (DSA), Kolding, maj 2016.

Grethe Elholm, Vivi Schlünssen, Gert Doekes, Øyvind Omland, Pernille Milvang Grønager, Torben Sigsgaard. "Farmers beware of the storage mite" Poster discussion session at the European Respiratory Society (ERS), sept. 2016.

Grethe Elholm, Vivi Schlünssen, Gert Doekes, Ioannis Basinas, Anneli Clea Bolund, Charlotte Hjort, Pernille Milvang Grønager, Øyvind Omland, Torben Sigsgaard. High exposure to endotoxin in farming protects against new onset pollen sensitization, submitted to Allergy 2016 and provisionally accepted if suggested changes are made.

Christine Cramer Christiansen, The risk of hypersensitivity pneumonitis and idiopathic pulmonary fibrosis following antigen exposure: a long-term study of pigeon breeders exposed to avian proteins, Poster, Ph.D Day, Aarhus University, marts 2016

Christine Cramer Christiansen, The risk of hypersensitivity pneumonitis and idiopathic pulmonary fibrosis following antigen exposure: a long-term study of pigeon breeders exposed to avian proteins, Poster, DASAM årsmøde, marts 2016

Christine Cramer Christiansen, The risk of hypersensitivity pneumonitis and idiopathic pulmonary fibrosis following antigen exposure: a long-term study of pigeon breeders exposed to avian proteins, Poster and oral presentation, Forskerdating, Aarhus University, januar 2016

Ramazzini Seminar 2016

Gruppebillede foran hovedbygningen på Sandbjerg Gods

Onsdag den 26. oktober 2016

- 10.00–10.30 Registrering og kaffe
- 10.30–11.15 Velkomst, praktisk info og "lær hinanden at kende"-aktivitet.
- 11.15–12.45 **How To Write a Good Systematic Review" (Del I)**
Dr. Olaf Dekkers, gæsteprofessor ved Klinisk Epidemiologisk Afdeling, Aarhus Universitet
- 12.45 Gruppebillede
- 13.00 Frokost
- 14.30–16.30 **How To Write a Good Systematic Review" (Del II)**
Dr. Olaf Dekkers, visiting professor ved Klinisk Epidemiologisk Afdeling, Aarhus Universitet
- 16.30–17.00 Kaffepause
- 17.00–18.00 **To ph.d.-oplæg med opponenter**
1. Ph.d.-studerende Stine Daugaard, Arbejdsmedicin, Aarhus og opponent Else Toft Würtz, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aalborg
2. Ph.d.-studerende Peter Weichel Carlsen, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aalborg og opponent David Høyrup Christiansen, Arbejdsmedicin, Hospitalsenheden Vest
- 19.00– Middag og underholdning
Vi opfordrer til bidrag til underholdningen

Torsdag den 27. oktober 2016

- 07.30–08.30 Morgenmad og check-ud
- 08.30–10.30 **"Registerforskning, datasikkerhedsregler og persondataloven"**
Kenneth Lykke Sørensen
Adjunkt, cand.oecon., ph.d.
Institut for Økonomi,
Aarhus Universitet
- 10.30–10.45 Kaffepause
- 10.45–11.45 **To ph.d.-oplæg med opponenter**
1. Forskningsårsstuderende Emma Lise Jakobsen fra Arbejdsmedicin, Hospitalsenheden Vest og opponent Grethe Elholm, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet
2. Ph.d.-studerende Anneli Clea Bolund, Institut for Folkesundhed og opponent Zara Ann Stokholm, Arbejdsmedicin, Aarhus Universitets-hospital
- 11.45–12.00 Pause
- 12.00–13.00 **Costs and (health) benefits of reintegration. Towards gainful employment for persons with severe mental disorders**
Visiting professor Lex Burdorf, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet
- 13.00 Frokost og afrejse

Seminaret foregår på:

Sandbjerg Gods
www.sandbjerg.dk

Hvis du har spørgsmål, kontakt venligst:
Pia Pedersen: piapede@rm.dk

Forskningsprojekter under udførelse

CISBO Indeklima og helbred

Samarbejdspartnere: PH-KU, IAQ-DTU, NFA, SBI
Partnere: Steffen Loft, Peder Wolkoff, Geo Clausen, Lars Gunnarsen
Funding: Realdania 8000000 (30mkr)
2010-2016

Effektvurdering af intervention rettet mod belastningsreduktion og genoptagelse af arbejde

Projektets formål er at evaluere effekten af en intervention rettet mod sygemeldte personer og deres arbejdspladser. Der er tale om sygedagpengeklienter fra Herning og Ringkøbing – Skjern kommuner, der er sygemeldt med baggrund i psykiske problemer.

Projektdeltagere: Ligaya Dalgaard, David Glasscock, Johan Hviid Andersen
Bevilling: 1,6 mio.
2010-2016

Rhine: Risikofaktorer for astma blandt voksne

Multicenterstudie med populationsbaserede data med det overordnede formål at se på risikofaktorer for luftvejssygdom og allergi

Samarbejdspartnere: Nordisk Multicenter studie, 7 centre
Christer Janson, Kjell Toren, Thorainn Gislason, Bertil Forsberg, Ernst Omenass, Rain Jögi
AU, Træstøvfonden 462000 (>20 mil kr)
2010-2018

Støjbelastning i arbejdsmiljøet og risiko for tinnitus og nedsat høreevne. En forløbsundersøgelse af støjkarakteristika, tærskelværdier, forvarsler, individuel følsomhed og forebyggelse.

En stor del af arbejdsstyrken er generet af støj og støjskader er blandt de hyppigste arbejdsskader. Selvom den høreskadende effekt er velkendt, og vi kender forebyggelsesmetoder, må vi forvente at støj vedbliver med at være et væsentligt arbejdsmiljøproblem i en lang årrække, og der er behov for ny viden om de helbredsmæssige konsekvenser og effektiv forebyggelse.

Dette projekt har to overordnede formål: For det første, at fremskaffe konkret viden om forekomst og forebyggelse af støjskader indenfor støjbelastede brancher i Danmark: Industri, bygge- og anlæg og daginstitutioner. For det andet, at fremskaffe ny videnskabelig viden om årsagssammenhænge mellem lavdosis støj omkring 80 dB(A), impulsstøj, tinnitus og hørenedsættelse, samt samspilseffekter mellem støj, psykosociale belastninger og individuel følsomhed. Projektet følger op på en undersøgelse fra 2001-2002, som viste at støjniveauer over 85 dB(A) og støjskader stadig er hyppigt forekommende på danske arbejdspladser. Undersøgelsen viste også at støjudsatte personer, som anvender høreværn, bevarer en normal hørelse. Der indgår 830 personer ansat i 91 støjbelastede virksomheder i 2001-2002. Tre hundrede af disse og 365 nytilkomne deltager i 2009-2010, og i alt undersøges 1195 personer. Deltagerne får målt støjniveau gennem en arbejdsdag, høretærskel med audiometri, og besvarer veletablerede spørgsmål om tinnitus, psykosociale belastninger i arbejdet og individuelle faktorer af betydning for hørelse og tinnitus, og får undersøgt genetiske markører i en blodprøve, som muligvis udtrykker deres følsomhed overfor støj. Vi vil analysere ændringer i høretærskel og nytilkomne tilfælde af tinnitus i 10-års perioden 2001-2010 som funktion af støjbelastning. Vi vil se om deltagere med tinnitus i 2001-2002 har særlig risiko for at udvikle hørenedsættelse i 2009-2010 og om tinnitus er forvarsel om støjskade. Vi vil undersøge om risikoen for høreskade er den samme i 2009-2010 som i 2001-2002, som udtryk for at støjforebyggelsen er på rette vej, og om deltagere fra 2001-2002, som anvendte høreværn stadig har normal hørelse. Endelig vil vi inddrage individuelle faktorer, blandt andet genetiske analyser, som kan anvendes til at fastsætte støjniveauer, som er også sikre for personer med større følsomhed.

De konkrete og videnskabelige resultater vil umiddelbart og på længere sigt kunne anvendes til en rationel indsats til reduktion af negative helbredseffekter af støj i arbejdsmiljøet i Danmark og internationalt. Projektet er et samarbejde mellem fem forskningsinstitutioner med lang erfaring i arbejdsmedicinsk epidemiologi, støjtoksikologi, audiologi og molekylær genetik, og en væsentlig del af data er allerede indsamlet.

Projektdeltagere: Thomas Winther Frederiksen, Zara Stockholm, Jesper Medom Vestergaard og Henrik Kolstad, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus, Randi Wetke, Audiologisk Afdeling, Odense Universitetshospital, Søren Peter Lund, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, NFA, Ole Mors, Center for Psykiatrisk forskning, Henriette Buttenschøn, Center for Psykiatrisk Forskning, Jens Peter Bonde, Arbejds- og miljømedicinsk Afdeling, Bispebjerg Hospital.

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden.
2010 –2016

Decline in lung function – the impact of environmental and genetic risk factors

Level of lung function is a substantial predictor of morbidity and mortality, and cognitive and physical functioning. Change in lung function over time is therefore of interest and because of the slow evolution and chronic nature of the

lung function changes it presents opportunities for prevention. Organic dust is a well-established major air pollutant within different workplaces and is considered to be a cause of respiratory disease among exposed workers. Through 3 follow-up studies (SUS12, WOOD, Twins) comprising young, middle aged and older Danes with abundant information about health status, atopy, smoking status, and job information, we are investigating the association between decline in lung function over time and different types of organic dust exposure (farming and wood) and other risk factors like atopy, bronchial hyper responsiveness, place of upbringing, and smoking. Furthermore we will look at the genetic variation through twin analyses and epigenetic changes in association with change in lung function in the twin study.

A systematic review of the existing publications concerning the association between organic dust exposure and longitudinal change in lung function is under development.

Perspectives: To assess pulmonary health risks in occupational environment with exposure to organic dust and help prevent occupational pulmonary disease.

Participants: Anneli Bolund, Institute of Public Health, Aarhus University, Vivi Schlünssen, Institute of Public Health, Aarhus University, National Research Centre for the Working Environment, Copenhagen. Torben Sigsgaard, Institute of Public Health, Aarhus University. Ioannis Basinas, Institute of Public Health, Aarhus University. Grethe Elholm, Institute of Public Health, Aarhus University. Øyvind Omland, Department of Occupational Medicine, Aalborg University Hospital. Martin Miller, Institute of Occupational and Environmental Medicine, University of Birmingham, UK.

Funding: Aarhus University

2011-2016

Følelsesmæssige krav i arbejdet

Projektet undersøger betydningen af følelsesmæssige krav i arbejdet for ansattes helbred og arbejdsliv. Det vil bidrage med viden om, hvilken betydning følelsesmæssige krav har for de ansattes helbred, og det vil bidrage med viden om, hvordan følelsesmæssige krav opleves og håndteres. Denne viden er nødvendig for at vurdere, hvilke muligheder og begrænsninger der er for at intervenere på området og dermed også for at nedbringe de belastningsreaktioner, som høje følelsesmæssige krav kan have på helbredet. Fængselsbetjente er valgt som gruppe, men konklusionerne kan perspektiveres til andre brancher, kendetegnet ved høje følelsesmæssige krav i arbejdet som fx socialrådgivere, pædagoger og sygeplejersker.

Projektdeltagere: Dorte Raaby Andersen, Thomas Lund, Lars Peter Andersen

Bevilling: Arbejds miljøforskningsfonden: 1,8 mio.

2012-2016

CODUST: Organisk støv eksponering og risiko for kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL) - Et follow-up-studie.

Kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL) bidrager i stor stil til den globale sygdomsbyrde og er en af de førende dødsårsager på verdensplan. Sygdommen er karakteriseret ved kronisk inflammation og nedsat lungfunktion. Man ved at organisk støv, som indeholder en række inflammatoriske komponenter som allergener, mikroorganismer, endotoxin og plantebestanddele, er en risikofaktor for udvikling af KOL. Eksponering for organisk støv forekommer i mange brancher i Danmark, med landbrug og træindustri blandt de kvantitativt vigtigste.

Formålet med dette follow-up studie er, at undersøge eksponerings-responssammenhænge mellem kumuleret arbejdsrelateret organisk støveksposering og risikoen for udvikling af KOL blandt personer der har arbejdet i Dansk landbrug eller træindustri mellem 1964 og 2007. Kumuleret organisk støveksposering estimeres ved at koble arbejdshistorik baseret på oplysninger fra ATP med to landbrugs- og træindustri-specifikke job eksponeringsmatricer (JEMs). Nye tilfælde af KOL i follow-up perioden (1997-2013) identificeres vha. diagnosekoder i landspatientregistret og discrete time hazard analyse justeret for køn, alder og kalenderår benyttes til at undersøge associationen mellem kumuleret organisk støveksposering og KOL.

Projektdeltagere: Anne Vested, Henrik Kolstad Ane Marie Thulstrup og Jesper Medom Vestergaard, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus Universitetshospital; Vivi Schlünssen, Ioannis Basinas og Torben Sigsgaard, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet; Gunnar Toft, Klinisk Epidemiologisk Afdeling, Aarhus Universitet; Dick Heederik, Hans Kromhout og Inge Wouters, Division of Environmental Epidemiology, Institute for Risk Assessment Sciences, Utrecht University, the Netherlands; Gitte H. Jacobsen, Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospitalet Herning, Øyvind Omland, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aalborg Universitetshospital, Wijnand Eduard, Statens Arbejds miljø institut Norge, Kirsti Husgafvel-Pursiainen, Finnish Institute Occupational Health, Finland

Bevilling Arbejds miljøforskningsfonden.

2012-2016

Prognose for hukommelses og koncentrationsproblemer ved arbejdsrelateret stress

Formålet med projektet er, at undersøge om personer med arbejdsrelateret stress har flere dokumenterbare koncentrations- og hukommelsesproblemer sammenlignet med personer uden stress og at sammenligne udviklingen i kognitive problemer i de to grupper gennem en 1-årig opfølgingsperiode. Endvidere vil projektet undersøge, hvilken rolle arbejdsmæssige forhold spiller for prognosen af de kognitive problemer.

Projektdeltagere: Anita Eskildsen, Johan Hviid Andersen, Lars Peter Andersen

Bevilling: Arbejds miljøforskningsfonden: 1,8 mio.
2012-2016

Styreneksponering og risiko for kræft: En 40 års opfølgingsundersøgelse af ansatte i den danske glasfiberplastindustri, STRIKT-projektet

Styren er et kemikalie som anvendes udbredt til fremstilling af diverse plastprodukter, bl.a. glasfiberplast. På baggrund af eksisterende forskning har det været vanskeligt at klassificere styren i forhold til risikoen for kræft hos erhvervseksponerede, idet der ikke har været konsistente resultater som konkluderede dette. Flere studier tyder dog på forøget risiko for udvikling af maligne lymfoproliferative sygdomme (Non-Hodgkins lymfom og Kronisk lymfatisk leukæmi), pancreascancer og oesophaguscancer hos ansatte eksponeret for styren i glasfiberplastindustrien.

Formålet med dette projekt er at undersøge om styreneksponering giver forøget risiko for udvikling af ovennævnte kræftformer og andre former for kræft. Dette gøres med udgangspunkt i en større population af ansatte i danske glasfiberplastvirksomheder, hvor der allerede er etableret data i perioden 1964-1988. Denne database opdateres for perioden 1989-2010, så samlet follow-up bliver 40 år.

Projektet udgår fra Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus Universitetshospital. Fra Dansk Ramazzini Center deltager Henrik Kolstad, Gunnar Toft og Mette Skovgaard Christensen.

Arbejds miljøforskningsfonden: 3.000.000 kr.
2012-2016

Godt i gang efter skulderoperation: Arbejdsmedicinsk intervention med fokus på belastningstilpasning og sikring af hurtigere og mere varig tilbagevenden til arbejdet efter skulderoperation

I 2010 fik omkring 5000 personer foretaget en pladsgørende skulderoperation. Et studium har vist, at 10% af denne gruppe forlader arbejdsmarkedet før tid pga. helbredsproblemer, hvilket er 10 gange så mange som i den samlede arbejdsstyrke. Det er projektets hovedhypotese, at skulderopererede patienter kan hjælpes hurtigere og mere varigt tilbage til arbejdet gennem en arbejdsmedicinsk intervention med fokus på behovsbestemt tilpasning af skulderbelastningerne i arbejdet. Projektet afprøver en systematiseret arbejdsmedicinsk indsats for patienter, der får foretaget pladsgørende skulderoperation på offentlige sygehuse i Region Midtjylland. Målgruppen er skulderopererede patienter, der fortsat har problemer med at klare arbejdet efter operationen. Det er målet at vurdere, om den arbejdsmedicinske indsats har positiv indflydelse på arbejdsevne, skuldersymptomer og tilfredshed efter tre, 12 og 24 måneder. De økonomiske omkostninger for at opnå en evt. positiv effekt vil også blive beregnet.

Projektdeltagere: Linda Chritie Andrea, Poul Frost, Susanne Svendsen

Bevilling: 1,2 mio.
2013-16

Ny astma VRD

Intervention med ventilation i soveværelse hos astmabørn

Samarbejdspartnere: SBI, DTU

Partnere: Lars Gunnarsen, Geo Clausen,

Funding: RD + Landsbyggefonden + Byggeskadefonden: 3.000.000

2013-2017

Rhinessa: TRANS-GENERATIONAL STUDY OF ASTHMA, ALLERGY AND INFLAMMATORY BOWEL DISEASE

Samarbejdspartnere: Internationalt multicenterstudie, 12 centre

Partnere: Cecilie Svanes, Shyamali Dharmage, Julia, Randi Bertelsen, Rain Jögi, Bryndis Benediktsdottir, Iannart Brabäck, Jesus M Moratalla, Jose I Sanches, Mathias Holm, Christer Janson,

Træstøvsfonden 250000 (> 20 mil kr)

2013-2020

Vold og trusler på arbejdspladsen: En follow-up undersøgelse af de kort- og langsigtede helbredsmæssige og organisatoriske konsekvenser og de beskyttende faktorer på arbejdspladsen

Internationale såvel som nationale undersøgelser har vist, at mange medarbejdere er udsat for vold og trusler, specielt i brancher, hvor medarbejderen har en tæt kontakt til udadreagerende borgere.

Konsekvenserne for medarbejdernes helbred kan være alvorlige, men der mangler viden om i, hvilket omfang medarbejderne risikerer at udvikle en psykisk lidelse som PTSD og depression efter at have været udsat for vold og trusler på arbejdet, og i hvilket omfang medarbejderne benytter sundhedsydelse som lægebesøg og medicinforbrug. Endvidere mangler også viden om, hvorvidt de ansattes erhvervsevne kan være påvirket på både på kortere og længere sigt i sygemeldinger samt decideret udstødelse fra arbejdsmarkedet. Der mangler ligeledes viden om, hvordan vold og trusler kan forebygges via et godt psykisk arbejdsmiljø, og der mangler ligeledes viden om, hvordan helbredskonsekvenserne kan forebygges, både hvad angår faktorer hos den enkelte, blandt kollegerne og på ledelsesniveau.

På baggrund af en eksisterende kohorte og en ny dataindsamling i 2014 er det formålet med dette projekt: At identificere de kort- og langsigtede konsekvenser af vold og trusler på arbejdet målt på medarbejdernes helbred,

sygemeldingshistorik, relation til arbejdspladsen, arbejdsmarkedstilknytning. At identificere beskyttende faktorer på det individuelle og organisatoriske niveau i forhold til, at medarbejderne bliver udsat for vold og trusler. At identificere beskyttende faktorer på det individuelle og organisatoriske niveau i forhold til, at medarbejderne udvikler negative helbredskonsekvenser, hvis de udsættes for vold og trusler. At udvikle konkrete anbefalinger til arbejdsmiljøgrupperne på højrisikoarbejdspladser i forhold til at håndtere vold og trusler.

Projektdeltagere: Lars Peter Andersen, Karin Biering

Bevilling: 3,0 mio.

2013-2017

Arbejdsulykker i Danmark og Sverige – identificering af virkemidler og strategier

Fra 1998-2011 har incidensen af anmeldte arbejdsulykker været ca. dobbelt så høj i Danmark (DK) som i Sverige (S), når man sammenligner de nationale statistikker. Forskellen genfindes i dødsulykker, hvor risikoen for at dø af en arbejdsulykke er 33% højere i DK. Det overordnede formål med projektet er således at identificere faktorer, der kan forklare, at Sverige (S) har en markant lavere arbejdsulykke incidens end Danmark (DK), for derigennem at kunne pege på virkemidler og strategier, der kan overføres til DK.

De mere specifikke formål med projektet er, at: Undersøge om faktorer som nationalkultur, arbejdsmiljølovgivning/-tiltag samt erhvervs- og branchestruktur kan forklare forskellen i ulykkesincidens mellem DK og S.

Undersøge om faktorer som uddannelse, ledelsesengagement og sikkerhedsklima, samt faktorer som adfærd og holdninger, kan forklare forskellen i ulykkesincidens mellem den danske og svenske bygge- og anlægsbranche.

Vurdere hvorvidt og hvordan de betydende faktorer kan overføres til DK

Projektdeltagere: Kent Nielsen, Regine Grytnes

Bevilling: 3,4 mio. Arbejdsmiljøforskningsfonden

2014-2017

Associations of microbial exposure in early life, prior to conception and across generations for the immunoregulatory disorders inflammatory bowel disease, asthma and allergic rhinitis.

There is a growing interest in the positive role of the microbial environment and the gut microbiota in allergic diseases and asthma. Recent studies suggest that farm exposure in early life reduces the risk of asthma and allergic rhinitis, which has been explained by exposure to a greater microbial diversity. Importantly, a recent pilot study has shown that early exposure to farm environment is associated with heritable changes in asthma-related candidate genes. This suggests that childhood exposure to microbes may induce permanent changes to the traits of DNA with the potential for trans-generational effects.

Epigenetic regulation has been suggested as a possible mechanism behind the rising incidence of asthma and allergic rhinitis. Interactions between environment and host microbiota might result in epigenetic modifications leading to susceptibility to systemic inflammatory diseases as asthma and allergic rhinitis. This molecular crosstalk and the resulting epigenetic modulation therefore provide a biologically plausible explanation for how the microbial exposure in early childhood can influence the susceptibility to immune-mediated systemic inflammatory diseases, but as of yet, this scenario has never been further investigated.

Participants: Signe Timm, Institute of Public Health, Aarhus University, Vivi Schlünssen, Institute of Public Health, Aarhus University, National Research Centre for the Working Environment, Copenhagen (supervisor), Torben Sigsgaard, Institute of Public Health, Aarhus University

Funding: Aarhus University, Oticon Fonden

2014-2017

Dansk Arbejdsmiljø kohorte, Danish Occupational Cohort, DOC-X

Projektets overordnede formål er at etablere en åben, international forskningsressource på arbejdsmiljøområdet for at fremme tids- og kosteffektive undersøgelser af arbejdsmiljø, helbred og arbejdsmarkedstilknytning og for at samle arbejdsmiljøforskningen indenfor forskellige områder. Der vil blive etableret en landsdækkende kohorte omfattende alle erhvervsaktive personer i Danmark 1964-2012 med validerede data om fag og branche gennem livet. Der vil blive udviklet jobeksponeringsmatricer vedrørende psykosociale, biomekaniske, fysiske og kemiske erhvervs-mæssige eksponeringer, som kobles til kohorten. Anvendeligheden af disse oplysninger vil blive illustreret ved at undersøge, hvordan forskellige arbejdsmiljøpåvirkninger er forbundet med risiko for depression, muskelskeletlidelse, hjertekarsygdom, lungesygdomme og kræft. Dette er et samarbejdsprojekt, som ledes fra Arbejdsmedicinsk Klinik på Bispebjerg Hospital. Dansk Ramazzini Center deltager med udvikling af jobeksponeringsmatricer indenfor det ergonomiske område, støv, støj og lys. Der vil blive udført undersøgelser af kronisk obstruktiv lungesygdom, bevægeapparatlidelser og depressioner.

Projektdeltagere: Poul Frost, Annett Dalbøge, Stine Daugaard, Anne Vested, Zara Stokholm, Susanne Wulf Svendsen, Johan Hvid Andersen, Vivi Schlünssen, Henrik Kolstad.

Projektleder: Jens Peter Bonde, Arbejdsmedicinsk Klinik, Bispebjerg Hospital

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 861.727 kr.

2014-2017

DNMARK

Nitrat som årsag til luft og drikkevandsforurening og helbredseffekter

Samarbejdspartnere: CIRRAU

Partnere: Carsten Bøcker, Ole Hertel, Birgitte Guldborg, Søren Munch

Funding: Innovationsstyrelsen 550000 (25mKR)

2014-2019

Forbigående risikofaktorerens betydning for arbejdsulykker i risiko-brancher

Projektet er et 3-årigt case-crossover studie af incidentte arbejdsrelaterede skadestuebehandlede ekstremitetsskader i fire højrisikobrancher: bygge- og anlægsbranchen, landbruget, jern- og metalindustrien, og industrislakteri. Formålene med projektet er at identificere hvilke forbigående risikofaktorer, der har betydning for arbejdsulykker, som har medført ekstremitetsskader; vurdere hvorvidt forbigående risikofaktorer, har større betydning for arbejdsulykker på midlertidig/skiftende arbejdspladser end på faste arbejdspladser; afprøve case-crossover-designet indenfor arbejdsulykkesforskningen.

Projektmedtagere: Flemming Lander

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 2,0 mio.

2014-2017

Helbredseffekter af lysmiljøet ved indendørsarbejde og natarbejde.

Resume: Ved både nat- og indendørsarbejde udsættes man for væsentlig mindre sollys end tidligere generationer. I Luxar feltstudiet blev der bl.a. indsamlet lysmålinger, spyt- og blodprøver. Disse skal nu afdække, om den lave arbejdsmæssige eksponering for sollys påvirker D-vitamin hos nat og indendørsarbejdere sammenholdt med udendørsarbejdere. Ligeledes skal det analyseres om lysmiljøet påvirker niveauet af BDNF, et hjerneprotein korreleret med depression. Spytprøver fra fridage og arbejdsdage skal vise hvorledes natarbejde, gentagne nattevagter og intensiteten af lys under natarbejde påvirker melatonin produktionen.

Projektmedtagere: Stine Daugaard, Jesper Medom Vestergaard, Helene Tilma Vistisen og Henrik Kolstad, Arbejdsmedicinsk Klinik Aarhus. Anne Helene Garde, Det Nationale Forskningsinstitut for Arbejdsmiljø, København Jakob Markvard, Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet. Åse Marie Hansen, Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet. Jens Christoffersen, Velux.

Bevilling; Kandidatstipendium fra Health, AU.

2014 - 2017

Karpaltunnelsyndrom som signalsygdom for håndledsskadelige påvirkninger

Projektets formål er 1) at evaluere anvendeligheden af karpaltunnelsyndrom (KTS) som signalsygdom for sundhedsskadelige håndledspåvirkninger, 2) at vurdere om sæsonbetonet håndintensivt arbejde er forbundet med påvirkning af N. medianus, 3) at vurdere om det er muligt at fastlægge sikkert niveau for håndledsbelastende arbejde og 4) undersøge arbejdsmæssige mekaniske eksponeringers af hånd/underarm for prognosen af KTS.

Projektmedtagere: Sorosh Taba, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus, Susanne Wulff Svendsen, Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospitalet Herning, Birger Johnsen og Anders Fuglsang-Frederiksen, Neurofysiologisk afd., Aarhus Universitetshospital, Nørrebrogade, Gert-Åke Hansson, Arbets- og Miljömedicin, Lunds Universitet og Poul Frost.

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden.

2014-2016

Nasal Filter: Nasal filter som forebyggelse af høfeber blandt pollenallergikere

Samarbejdspartnere: RHINIX APS

Funding: Rhinix 131.000

2014-2016

Prædiktorer for lyskebrokoperation og kronisk postoperativ smerte – betydningen af arbejdsrelaterede mekaniske påvirkninger

Projektets formål er at undersøge 1) om stående/gående arbejde medfører øget risiko for fremkomst af lyskebrok blandt mænd og 2) om arbejdsrelaterede mekaniske påvirkninger forværrer prognosen med hensyn til smerter efter operation for lyskebrok.

Projektmedtagere:

Marie Vestergaard Vad, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus, Susanne Wulff Svendsen, Arbejdsmedicinsk Klinik, Hospitalsenheden Vest, Regionshospitalet Herning, Professor Jacob Rosenberg, Gastroenheden, Kirurgisk Sektion, Herlev Hospital og Poul Frost.

Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden.

2015-2018

PUSAM – Projekt om Unge, Sårbarhed, Arbejdsmiljø og Marginalisering

Projektet undersøger individuelle, socioøkonomiske og arbejdsmiljørelaterede faktorerens betydning for såvel en positiv

'entré' på arbejdsmarkedet såvel som en stabil arbejdsmarkedstilknytning som 27-28 årig baseret på spørgeskemaer og registeroplysninger vedr. 20-årige i det tidligere Ringkøbing Amt i 2004 og opfølgning fra spørgeskemabesvarelser i 2011, hvor de unge er 27/28 år samt registeroplysninger fra 2004/2014. Projektet indeholder en metodeudvikling vedr. definitioner og afgrænsning af begreberne 'stabil arbejdsmarkedstilknytning' og 'positiv entré' på arbejdsmarkedet. Projektet identificerer arbejdsmiljøfaktorer af betydning for succesfuld integration af unge på danske arbejdspladser. Herunder indkredses højrisikopopulationer identificeret ud fra hvilke individuelle faktorer, der øger den enkelte medarbejders sårbarhed ved indtrædelse i arbejdslivet. Herved skabes der viden om, hvilke forhold det på arbejdspladsniveau er vigtigt at fokusere på, når nye, unge medarbejdere skal indsluses på arbejdsmarkedet. Projektdeltagere: Johan Hviid Andersen, Trine Nøhr Winding, Thomas Lund, Mette Jørgine Kirkeby
Bevilling: 4,0 mio.
2014-2018

Sikker identitet – et randomiseret interventionsstudie på byggepladser baseret på social identifikation og sikkerhedsklima

Projektets formål er at: Kortlægge omfanget og styrken af den sociale identitet på henholdsvis sjak- og byggepladsniveau. Undersøge sammenhængen mellem social identitet og sikkerhedsklima på sjak- og byggepladsniveau og sikkerhedspraksis. Afprøve interventionen i et randomiseret kontrolleret design på 2 store byggepladser. Omsætte projektets instrumenter og resultater til konkrete praksisrettede redskaber, der kan anvendes af bygherrer til at styrke byggeplads-identiteten på kommende byggerier. Der er behov for nytænkning indenfor forskningen i forebyggelse af ulykker i BA-branchen. Specifikt efterlyses randomiserede studier, der undersøger nye strategier, der kan øge arbejdernes overholdelse af sikkerhedsregler og –tiltag. Nærværende projekt vil undersøge om en styrkelse af den sociale identitet på sjak- og pladsniveau kan forbedre sikkerhedsklimaet både i sjakket og på pladsen og dermed forbedre sikkerhedspraksis.

Projektdeltagere: Lars Peter Andersen, Kent Nielsen, Line Nørdam
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 3,6 mio.
2014-2017

Aldring og fysisk betonet arbejde

Formål: Ved hjælp af undersøgelser baseret på registre, spørgeskema, af lunger og muskler samt interview, vil vi kortlægge aldringens betydning for evnen til at fastholde et håndværksarbejde. Vi vil også prøve at finde ud af, hvorfor nogle ældre håndværkere forlader deres arbejde og andre bliver ved. Resultaterne kan give os viden om, hvad den ældre håndværker kan klare og hvad årsagerne er til, at nogle bliver ved og andre ikke. Endvidere vil resultaterne kunne sige os noget om, hvordan arbejdet skal indrettes for at den 69 årige håndværker også kan være på arbejdsmarkedet.

Deltagere:.

Øyvind Omland, professor overlæge PhD, AMK, Aalborg Universitetshospital
Jakob Bønløkke, afdelingslæge PhD, AMK, Aalborg Universitetshospital.
Kirsten Fonager, overlæge PhD, Socialmedicinsk Enhed, Aalborg Universitetshospital
Pascal Madeleine, professor PhD, Dr.Scient. Institut for Medicin og Sundhedsteknologi, Aalborg Universitet
Henrik Bøggild, lektor PhD, Institut for Medicin og Sundhedsteknologi, Aalborg Universitet
Claus Dalsgaard Hansen, adjunkt PhD, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet
Tine Mechlenborg Kristiansen, adjunkt PhD, Institut for Medicin og Sundhedsteknologi Aalborg Universitet
Johan Hviid Andersen, professor overlæge PhD, AMK, Hospitalsenheden Vest, Regionshospitalet Herning.
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 3.5 mill.
2015–2018

Be ready: Indeklima og komfort i forbindelse med renovering af boliger

Samarbejdspartnere: Ingeniørskolen Alexandra Institut
Partnere: Steffen Petersen, Mia Kruse Rasmussen
Funding: EU + RD + MBBL 3000000 (45 mKr)
2015-2019

Dit arbejdsliv nu – anden del

Evaluering, kvalitetssikring og udvikling af undervisnings- og formidlingsmaterialer om unges psykiske arbejdsmiljø med fokus på anvendelighed og udbytte i forbindelse med sitet www.ditarbejdsliv.nu

Det er ofte en udfordring at lave praksisnær undervisning i psykisk arbejdsmiljø, da temaer som mobning, forholdet til chefen og det at være ny i job, kan være svære at tale om for eleverne. Emnerne opleves ofte som meget personlige, og indimellem tabubelagte. Der findes i dag ikke meget undervisningsmateriale, der dels er forskningsbaseret og dels imødekommer elevernes og lærernes forskellige behov.

På denne baggrund er hjemmesiden DitArbejdsLiv.nu udviklet. Hjemmesiden er en forskningsbaseret interaktiv hjemmeside, som giver konkrete eksempler på problemer i det psykiske arbejdsmiljø og mulige måder at håndtere disse på. Desuden er der tilknyttet undervisningsmaterialer. Hjemmesiden er ydermere evalueret i forhold til relevans, anvendelighed, læring og motivation.

Projektet vil målrette og videreudvikle DitArbejdsliv.nu, bl.a. vha. kvalitative metoder, som interviews og observation, i forhold til dets kvalitet og anvendelighed som undervisningsmateriale indenfor psykisk arbejdsmiljø på erhvervsskoleområdet i Danmark, med specifikt fokus på at udvikle hjemmesidens materiale så det afspejler de fire nye hovedområder jf. den nye erhvervsskolereform, at afprøve sitet på erhvervsuddannelsernes hovedforløb, at videreudvikle didaktisk materiale til brug i undervisningen således at sitet er let at anvende for lærerne.
Projektdeltagere: Regine Grytnes, Gritt Bennedsen, Helene Pedersen
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 0,6 mio.
2015-2017

EVA update

Det danske vurderingssystem for helbredsøkonomiske konsekvenser af luftforurening Evamodellens opdatering fra 5*5km til 1*1km grid
Samarbejdspartnere: DCE
Partnere: Jørgen Brandt, Ole-Kenneth Nielsen, Marlene Schmidt Plejdrup, Mikael Skou Andersen, Ole Hertel, Jakob Bønløkke
Funding: AU 150.000
2015-2016

Lyskebrok og kroniske smerter efter operation for lyskebrok – betydning af fysiske påvirkninger i arbejdet

Projektets formål er at undersøge, om fysiske påvirkninger i arbejdet øger risikoen for udvikling af lyskebrok og kroniske smerter efter operation for lyskebrok. Lyskebrok er den hyppigste operation blandt mænd i den erhvervsaktive alder og forårsager kroniske smerter for op til 10% af de opererede i flere år efter operationen.
Hvis der findes en sammenhæng mellem daglige løfteaktiviteter og stående/gående arbejde og risikoen for operation for lyskebrok, vil der specielt indenfor brancher som industri og bygge- og anlæg være et stort forebyggelsespotentiale.
Viser det sig, at fysiske påvirkninger i arbejdet øger risikoen for kroniske smerter efter operation for lyskebrok, vil midlertidige modifikationer af udvalgte arbejdsfunktioner muligvis reducere problemet.
Projektdeltagere: Marie Vad, Susanne Svendsen, Poul Frost
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 3,5 mio.
2015-2018

Nakke-skulder smerter og erhvervstilknytning blandt tidligere syersker – en opfølgingsundersøgelse

Tidligere forskning har belyst arbejdsrelaterede lidelser hos ansatte med ensidigt gentaget arbejde (EGA), herunder syersker, og har fundet øget forekomst af nakke-skuldersymptomer og – lidelser (NSSL). Der er stadig usikkerhed omkring den langsigtede prognose for nakke-skulderlidelser efter EGA.
Hovedformålet er at undersøge langtidsvirkninger af EGA blandt danske syersker, som blev fyret i 1996. Formålet er således: At undersøge betydningen af nakke-skuldersmerter og lidelser for forekomst af nakke-skuldersmerter 12 år senere, herunder betydningen af fortsat beskæftigelse, som involverer EGA. At undersøge hvorvidt forekomst af nakke-skuldersmerter, lidelser og EGA har betydning for erhvervstilknytning på kort og langt sigt. At undersøge, hvorvidt jobstøttende tiltag efter fyring i 1996 har indvirkning på fortsat erhvervstilknytning. Resultaterne vil bidrage med øget viden om prognose for nakke-skuldersmerter og lidelser, herunder betydningen af EGA. Resultaterne vil endvidere give viden om fortsat erhvervstilknytning for ufaglærte arbejdere i Danmark, som opsiges pga. udflytningen af ufaglært arbejde.
Projektdeltagere: Emma Lise Jakobsen, Johan Hviid Andersen, Karin Biering, Anette Kærgaard
Bevilling: Arbejdsmiljøforskningsfonden: 0,3 mio.
2015-2016

Nordic Welfair

Luftforurening og helbredseffekter i lav-eksponeringsom
Samarbejdspartnere: DCE CIRRAU + S, N, SF, Is
Partnere: Jørgen Brandt, Ole Hertel, Carsten Bøcker + Udenlandske institutioner
Funding: NordForsk 950000 (25mKR)
2015-2019

Næsekræft efter udsættelse for styren på jobbet: et nyt signal om forøget kræft risiko?

Signalkræft er sjældne kræftsygdomme, som er stærkt forbundet med udsættelse for specifikke og sjældne påvirkninger i arbejdsmiljøet. Signalkræft har bidraget væsentligt til vores almene forståelse af risikofaktorer for kræft. Næsekræft er en sjælden kræftform. Styren er et vigtigt plastkemikalie, som forårsager kræft i luftvejene hos mus. I glasfiberplastindustrien er få ansatte udsat for høje styrenniveauer, mens hele befolkningen er udsat for meget lave niveauer. Et pågående dansk langtidsstudie af 72.000 glasfiberplastarbejdere siden 1968 har nyligt vist øget hyppighed af næsekræft. I den foreslåede undersøgelse vil vi vurdere, om der er holdepunkter for kausal sammenhæng mellem styreneksponering og sinonasal kræft. Vi vil analysere eksponeringsrespons sammenhænge, hvor vi vil kombinere flere tusinde styrenmålinger indsamlet siden 1960'erne med detaljeret information om histologiske undertyper af næsekræft

og målinger af træstøv, den eneste vigtige konkurrerende faktor. Resultaterne vil kunne bibringe ny viden om risikofaktorer for kræft af betydning også udenfor arbejdsmiljøet.

Bevilling: Det Frie Forskningsråd: 139.185 kr.

2015-2017

Overføres husdyr-MRSA fra landbrug til sygehuse?

Formålet er: At belyse, hvor udbredt bærertilstand for husdyr-MRSA (MRSA CC398) er blandt sygehusansatte – og om den resistente bakterie kan brede sig fra husdyr til hospitaler via de sygehusansatte.

Følgende institutioner er deltagere i projektet:

Arbejdsmedicinsk Klinik, Aalborg Universitetshospital, initiativtager professor Øyvind Omland (projektledelse) Statens Serum Institut, Overlæge Robert Skov (projektledelse), Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet, Institute for Risk Assessment, University of Utrecht, Holland

Bevilling: Svineafgiftsfonden: 975.000 kr.

2015-2018

Risiko for allergisk alveolitis og andre interstitielle lungesygdomme blandt brevueholdere

Interstitielle lungesygdomme (ILS) er alvorlige sygdomme med begrænset mulighed for effektiv behandling. Identifikationen af mulige årsager og afbrydelse af eksponering er væsentlig. Luftbårne fugle-antigener kan give allergisk alveolitis (AA) blandt brevueholdere, men meget lidt vides om risikoen for AA og ILS, som denne eksponering kan medføre.

Formålet med dette studie er at vurdere risikoen for AA og ILS blandt brevueholdere.

Mere end 7000 medlemmer mellem 1968 og 2013 blev identificeret hos De danske Brevueforeninger og deres CPR-numre blev leveret af Danmarks Statistik, og 50:1 køns- og fødselsårsmatchede kontroller blev tilfældigt udtrukket af den samlede danske befolkning. Sygehuskontakter for ILS, herunder AA bliver indhentet via Landspatientregistret.

Arbejds-, bolig- samt lægemiddeloplysninger vil blive brugt til at justere analyserne.

Projektdeltagere: Christine Cramer Christiansen, Zara-Ann Stockholm, Jesper Medom Vestergaard og Henrik Kolstad, Arbejdsmedicinsk Klinik, Aarhus Universitetshospital; Vivi Schlünssen, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet; Elisabeth Bendstrup, Lungemedicinsk Afdeling, Aarhus Universitetshospital

Bevilling: Det Frie Forskningsråd: 150.000

2015-2016

Stratificeret behandling i primær sektor til patienter med uspecifikke lænderygmerter: et randomiseret interventionsstudie

Ondt i ryggen er forsat en betydelig global udfordring, og på verdensplan årsag til flest år levet med funktionsnedsættelse. Indsatser der bygger på stratificeret behandling, dvs. gruppering af rygpatienter med dertil hørende målrettet behandling, har i de senere år vundet frem. Studier fra England har vist at stratificeringsmodellen "the STarT Back Tool" (SBT) virker bedre end vanlig behandling, og tillige er billigere. SBT er et kort patientspørgeskema, som inddeler patienter i tre grupper efter risiko for kronisitet. Til hver gruppe tilbydes målrettet behandling. Tilgangen har vist sig effektiv i engelsk primærsektor - men det er essentielt at teste om dette også er tilfældet, indenfor rammen af tværsektorielle rygforløbsprogrammer i Danmark. Projektet vil undersøge om en stratificeret rygbehandlingsmodel baseret på SBT, udført indenfor rammerne af de regionale forløbsprogrammer er mere effektiv end vanlig praksis. I alt 662 patienter med uspecifikke lænderygmerter henvist til fysioterapi af egen læge forventes inkluderet. Patienterne randomiseres - enten til den stratificerede model (gruppering vha SBT og målrettet subgruppe behandling), eller vanlig praksis.

Projektdeltagere: Lars Morsø, Center for Kvalitet, Region Syddanmark; David Høyrup Christiansen, Arbejdsmedicin, Universitets klinik, Hospitalsenheden Vest; Jens Søndergaard, Forskningsenheden for Almen Praksis, Institut for Sundhedstjenesteforskning, SDU; Berit Schøiitz-Christensen, Rygcenter Syddanmark og Ole Kudsk Jensen, Rygcenter Silkeborg

Bevillinger: Praksisforskningsfonden Region Midtjylland: 274.200, Region Syddanmarks Forskningspulje 559.000, Gigtforenings Forskningsfond 100.000

2015-2018

WOODMAD

Brændeovnes bidrag til luftforurening og helbredseffekter i Københavnsområdet

Samarbejdspartnere: DCE

Partnere: Jakob Klenø Nørgaard; Jakob Bønlokke ; Carsten Bøcker Pedersen; Ole Hertel; Thomas Ellermann

Funding: AU: 150.000

2015-2016

Working hours, health, wellbeing and participation into working life, the WOW-project.

Det overordnede formål med projektet er at udvikle evidensbaserede modeller over løsninger relateret til arbejdstid, som kan understøtte helbredet, velvære og arbejdsdeltagelse i de nordiske lande. Der vil særligt blive fokuseret på kvinder og den ældre del af arbejdsstyrken, som ofte har særlige udfordringer mht. arbejdstider.

Projektet er et nordisk samarbejdsprojekt, som ledes af det Finske Arbejdsmiljø Institut i Helsinki. Arbejdsmedicinsk Klinik på Aarhus Universitetshospital deltager med analyser af risiko for kræftsygdomme og hjertekarsygdom blandt skifteholdsarbejdere. Denne del af projektet udføres som registerstudie baseret på Dansk Arbejdstids Database og diverse nationale helbredsregistre.

Projektdeltagere: Anne Vested, Henrik Kolstad, Mikko Härmä, Det Finske Arbejdsmiljø Institut, projektleder og Helene Garde, NFA, koordinator for den danske del af projektet.

Bevilling: NordForsk: 338.400 kr.

2015-2019

Work-related MRSA CC398 Carrier Status Had Serious Psychosocial Consequences to a Farmer

The prevalence of livestock associated methicillin resistant Staphylococcus aureus (LA-MRSA aka. MRSA CC398) has increased tremendously since it was first detected in Denmark in 2007. A total of 43 % of all MRSA positive samples analyzed from patients in 2014 were LA-MRSA and a heated debate is ongoing about how the bacteria spread. From a previous study we have more than 400 dust samples from farms and farmers collected in 2008-9 and are currently collecting 40 more samples. In the current project these samples will be extracted and analyzed for the detection of MRSA CC398 and methicillin sensitive Staphylococcus aureus. The aim is to determine changes in prevalence of these important bacteria over the years and to detect factors (e.g. such as animal, farm and ventilation type) that determine how the bacteria spread.

Popularised description of the scientific content:

Husdyr-associerede methicillin resistente stafylokokker (MRSA CC398) er bakterier, der har spredt sig med betydelig hast de seneste få år især i svinestalde men som også forekommer i mange prøver fra patienter. For at kunne forebygge spredning af resistente bakterier i samfundet er det nødvendigt at kende til disses forekomst og spredning over tid og sted. På Institut for Folkesundhed vil ca. 400 prøver fra stalde indsamlet i 2008-9 i en stor del af landet blive analyseret for forekomst af MRSA CC398 og af ikke resistente stafylokokker. I et nyt projekt indsamles prøver fra 40 stalde i 2015 af Arbejdsmedicinsk Klinik i Ålborg. Disse vil blive undersøgt på samme måde ved analyser på Statens Serum Institut. Materialet fra 2008-9 kan bruges til at belyse både geografisk og tidsmæssige udvikling i sammenhæng med prøver indsamlet i 2015. Resultaterne ventes at kunne få betydning for forståelsen af hvordan MRSA CC398 spredes og derfor for hvordan den bedre kan bekæmpes.

Formål:

Kortlægning af methicillin-sensitiv Staphylococcus aureus (MSSA) og af MRSA CC398 forekomst i støv i stalde i prøver fra 2008-9 og 2015. I prøver fra 2015 endvidere at undersøge, om der er tegn på spredning fra stald til sygehus. Fokus er på detektion af MRSA CC398 i støv. Analysere mønstre i udvikling over tid og mellem forskellige produktionsforhold.

Projektdeltagere: Troels Skou og flere

2015-2016

Udredning af årsager til irriterende (toksisk) kontakteksem efter erhvervsmæssig udsættelse for irriterende påvirkninger af huden

Formålet med udredningen er at indsamle og sammenfatte al tilgængelig epidemiologisk evidens relateret til erhvervsmæssig udsættelse for irriterende påvirkninger af huden og heraf følgende irriterende (toksisk) kontakteksem.

Udredningen er til brug for Erhvervs sygdomsudvalget.

Projektdeltagere Gitte Jacobsen, Ole Carstensen

Bevilling: 0,3 mio.

2015-16

Effekten af holdbaseret genoptræning til borger med skulderlidelser: Et randomiseret kontrolleret interventionsstudie

Degenerative skulderlidelser er hyppigt forekommende i den danske befolkning og ofte årsag til nedsat funktionsevne og sygefravær. Kliniske retningslinjer på skulderområdet anbefaler at fysioterapeutisk øvelsestræning indgår som led i både konservative og postoperative behandlingsforløb. En nylig systematisk oversigtsartikel peger på, at holdbaseret genoptræning ved lænderygsmerte, urininkontinens og efter knæ- og hoftealloplastik operation er lige så effektiv som individuel genoptræning. Hvorvidt disse resultater kan overføres til andre lidelser på genoptræningsområdet, såsom skulderlidelser er ikke undersøgt. I årene fremover vil der være fokus på sundhedsøkonomi og fordeling af ressourcer med øgede krav i forhold til mere evidensbaseret praksis. Derfor bliver det mere og mere relevant, at ressourcer inden genoptræningsområdet udnyttes så effektivt som muligt, således at bedst mulig behandling ydes til borgerne, samtidig med at de øgede krav om effektivisering opfyldes. Projektet har til formål at undersøge effekten af holdbaseret genoptræning sammenlignet med individuel genoptræning eller selvtræning hos borger med degenerative skulderlidelser henviset til et kommunalt genoptræningsforløb. Projektet er et kontrolleret randomiseret forsøg, hvor i alt

180 borger henvist til genoptræning i 6 kommuner i Region Midtjylland (Vestklyngen) forventes at deltager. Projektdeltagere: David Høyrup Christiansen Arbejdsmedicin – Universitets Klinik, Hospitalsenhed Vest, 6 Ledende terapeuter i Herning, Holstebro, Ringkøbing-skjern, Struer, Lemvig og Ikast-Brande kommune
Bevillinger: Praksisfonden, Danske Fysioterapeuter 291.490 kr. Folkesundhed i Midten, Region Midtjylland 100.000 kr. Sundhedsafdelingerne i Herning, Holstebro, Ringkøbing-Skjern, Struer, Lemvig og Ikast-Brande kommune 160.000 kr.
2016-2017

Klinik relevant behandlingseffekt af fysioterapi ved nakke-,skulder- og lændesmerter: Et benefit-harm-trade off studie

Effekten af fysioterapeutisk intervention (manuel terapi og øvelsestræning) i behandlingen af patienter med nakke, skulder og lændesmerter er dokumenteret i randomiserede kontrollerede studier. Men hvorvidt den observerede behandlingseffekt er af klinisk relevans er fortsat et diskussionsemne. Hidtil har denne vurdering været baseret på statistiske metoder og kliniske antagelser. Ved benefit-harm-trade metoden afvejes størrelsen på den opnåede behandlingseffekt, også i forhold til økonomiske omkostninger, mulige bivirkninger og ulemper ved behandlingen af patienter som efterfølgende skal modtage behandlingen. At undersøge og sammenligne klinisk relevant behandlingseffekt af fysioterapi ved nakke-, skulder- og lændesmerter. Undersøgelsen forventes at inkludere 180 patienter henvist af praktiserende læge til fysioterapeutisk behandling på grund af nakke-, skulder- eller lændesmerter. Projektdeltagere: David Høyrup Christiansen Arbejdsmedicin – Universitets Klinik, Hospitalsenhed Vest og Nils-Bo de Vos Andersen, Afdelingen for Nære Sundhedstilbud, Kvalitet og lægemidler, Region Midtjylland
Bevillinger : Praksisforskningsfonden Region Midtjylland 590.000 kr., Giftforeningen 54.000 kr.
2016

Samarbejde om sikkerhed: Differentieret opfattelse af sikkerhed i byggebranchen

Det overordnede formål med projektet er at undersøge forskellige professionsgruppers opfattelse af sikkerhed i byggeriet, herunder forklaringer på ulykker og risikoopfattelse, og at belyse hvilken betydning disse forskelle har for samarbejde om sikkerhed og sundhed på byggepladsen. Projektet udvikler på denne baggrund et dialogværktøj, der kan implementeres i eksempelvis tavlemøder og som dermed kan bidrage til et forbedret samarbejde om sikkerhed og sundhed på byggepladsen.

Projektets resultater udvikles i et dialogværktøj, der anskueliggør forskellige professioners sikkerhedsopfattelser. Dialogværktøjet, der bygger på viden om de forskellige sikkerhedsopfattelser, kan dermed bruges som udgangspunkt for undervisning/kurser til formænd og ledere, samt udmøntes ved eksempelvis tavlemøder eller byggemøder. Projektet bidrager med ny viden om professionsgruppers sikkerhedsopfattelser, som potentielt kan betyde styrkelse af samarbejdet om sikkerhed.

Projektdeltagere: Lars Peter Andersen, Regine Grytnes
Bevilling: Arbejds miljøforskningsfonden: 2,2 mio.
2016-2018

Sikre praktikvirksomheder

Nyere forskning indikerer, at praktikvirksomhederne spiller en afgørende rolle for lærlingenes sikkerhedspraksis, men på trods af, at disse har en lavere prioritering af sikkerhed end skolerne, er der ikke meget fokus på deres rolle ift. lærlingenes sikkerhedspraksis. Der er derfor gode argumenter for at rette indsatsen for forebyggelse af ulykker hos lærlinge mod praktikvirksomhederne og deres sikkerhedspraksis, som et supplement til skolernes undervisning og fokuset på lærlingenes viden og holdninger. Formålene med dette projekt er således, (1) at udvikle en intervention rettet mod forbedring af sikkerhedsniveauet i BA-virksomheder med lærlinge ud fra eksisterende forsknings- og praksisviden, samt (2) at pilotteste interventionen og måleinstrumenterne i op til 20 BA-virksomheder

Projektdeltagere: Kent Nielsen, Regine Grytnes
Bevilling: Arbejds miljøforskningsfonden: 1,5 mio.
2016-2017

Udforskning af arbejdsmiljø og muskuloskeletalt helbred med brug af Den Muskuloskeletale Forskningsdatabase ved Dansk Ramazzini Center

Dette projekt udforsker sammenhænge mellem arbejdsmiljø og muskuloskeletalt helbred med brug af Den Muskuloskeletale Forskningsdatabase ved Dansk Ramazzini Center. Aktuelt rummer forskningsdatabasen spørgeskemadata for 39.590 personer, der har deltaget i ni tidligere arbejdsmedicinske studier af bl.a. håndværksmæssigt og industrielt arbejde, rengøringsarbejde og arbejde i plejesektoren. Databasen indeholder selvrapporterede oplysninger om blandt andet smerter, livsstilsforhold og psykosocialt arbejdsmiljø og kan kobles med registerdata vedrørende helbredsforhold og erhvervstilknytning. Dermed giver databasen enestående muligheder for omkostningseffektive forløbsstudier inden for den biopsykosociale referenceramme. Projektet belyser følgende hypoteser: Igangsættelse af en arbejdsskadesag forringer i sig selv ikke den erhvervsmæssige prognose efter operation for ryglidelser, karpaltunnelsyndrom og skuldersygdom. De forskningsresultater, der tyder på dette, kan i stedet forklares med, at sandsynligheden for anmeldelse af en arbejdsskade er forøget blandt personer, der er erhvervstruede

(’omvendt årsagssammenhæng’). Håndledsbelastende arbejde er forbundet med forøget risiko for karpaltunnelsyndrom og operation herfor, og sandsynligheden for en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet efter operation falder med omfanget af håndledsbelastende arbejde. Incidensen af operationer for diskusprolaps og andre ryglidelser stiger med de samlede løftemængder over en årrække (nedslidning), og kombinationen af rygsmerter og rygbelastende arbejde er forbundet med en særlig forøget risiko for senere operation i ryggen. Hvis hypotesen bekræftes, vil vi afdække, hvor meget man kan løfte per dag hen over en årrække, før risikoen for sygdom med behov for operation øges. Sandsynligheden for en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet efter operation for diskusprolaps og andre ryglidelser falder med de samlede daglige løftemængder i arbejdet. Belastende psykosociale arbejdsforhold (høje krav i kombination med lav indflydelse; lav social støtte) spiller også en negativ rolle for prognosen. Projektdelegerede: Susanne Svendsen, Johan Hviid Andersen, Poul Frost, Lone Dobæk, Jane F. Thomsen
Bevilling: Arbejds miljøforskningsfonden: 1,2 mio.
2016-18

Skulder-Caféen’: Begrænsning af skulderbelastende arbejde hos personer med skulderproblemer

Når personer med skulderbelastende arbejde får skulderproblemer, har de øget risiko for langvarige forløb med sygemelding, operation og førtidspension. Sundhedsstyrelsen anbefaler, at man nedsætter høje skulderbelastninger og forsøger fysioterapi med træning, før operation evt. overvejes. For at få hjælp til dette må personer med skulderproblemer i dag opsøge flere fagpersoner, fx fysioterapeuter, læger og jobcentrenes jobkonsulenter. I dette projekt afprøver vi en ny indsats, ’Skulder-Caféen’, der på tre café-aftener tilbyder undersøgelse af skulderen, træningsvejledning og arbejdsmiljørådgivning som en samlet pakke. Imellem café-aftenerne kan en arbejdsmiljørådgiver besøge arbejdspladsen for at finde konkrete løsninger. Effekten af café-indsatsen vurderes ved at sammenligne med en individuel kontrolindsats, der omfatter rådgivning om træning og tilpasning af skulderbelastende arbejde. Indsætterne tilbydes efter lodtrækning på virksomhedsniveau inden for industri, håndværk og service. Skulderbelastninger i arbejdet måles med teknisk udstyr, og omfanget af skulderproblemer bedømmes med spørgeskema. Ca. 250 personer forventes at deltage i indsætterne. Projektet omfatter to sammenvævede dele: Et netop igangsat ph.d.-forløb med fokus på træningsindsatsen og et postdoc-forløb med fokus på skulderbelastninger i arbejdet. Bevillingen fra fonden ønskes anvendt til lønmidler, der vil sikre indledende analyser af skulderstillinger og -bevægelser i postdoc-forløbet. Projektet udføres i et samarbejde mellem de arbejdsmedicinske klinikker i Herning og Århus og Center for Planlagt Kirurgi, Regionshospitalet Silkeborg. Perspektivet er, at der findes frem til en model, der effektivt kan forebygge, at skulderproblemer blandt personer med skulderbelastende arbejde bliver kroniske med dårlig funktion af skulderen, operation, sygefravær og udstødning fra arbejdsmarkedet. Projektdelegerede: Annett Dalbøge Andersen, Poul Frost, Susanne Wulff Svendsen
Bevilling: Arbejds miljøforskningsfonden
2016-2017

Arbejds miljø og helbred i fiskeindustri og fiskeri i Grønland

I de 2 største producerende erhverv fiskeri og fiskeindustri foreligger der ingen videnskabelige undersøgelser, ud over en mindre undersøgelse af allergi i seafood industrien. Der eksisterer ingen undersøgelser af arbejdsrelateret bevægeapparats sygdom og arbejdsulykker i Grønland. Antallet af anmeldte arbejdsulykker i fiskeri har varieret mellem 0 og 8 per år. Antallet af anmeldte erhvervs sygdomme de sidste 5 år har i gennemsnit per år været 6 fra industrien samlet og 4 fra fiskeriet. Formentlig afspejler dette en betydelig underanmeldelse. Undersøgelsens overordnede formål er at belyse arbejdsmiljøproblemer i den grønlandske fiskeri og fiskeindustri. De specifikke formål omhandler kortlægning af:
- Typer og omfang af erhvervs sygdomme med fokus på allergiske sygdomme i hud og luftveje samt bevægeapparats lidelser.
- Eksponeringer indenfor bevægeapparatet, hud og luftveje mhp. årsagsrelation for arbejdsbetingede lidelser samt forebyggelse på arbejdspladserne og viden til myndighedernes prioritering.
- Omfang og typer af arbejdsulykker og risikovurdering i arbejdsmiljøet.
Designet er en spørgeskema-/interview- og klinisk baseret tværsnitsundersøgelse af samlet 1½ års varighed. Undersøgelsen omfatter virksomhederne Royal Greenland og Polar Seafood, som tilsammen har langt hovedparten af fiskeindustrien og fiskeriflåden bortset fra mindre kuttere. Undersøgelsespopulationen i industrien omfatter alle medarbejdere i produktionen på de 3 største fabrikker samt 3 bygder beliggende langs vestkysten af Grønland.. Desuden inkluderes de største trawlere, som har fulde fabriksfaciliteter om bord, omfattende de 15-18 mand, der arbejder på dækket og i fabrikken under dæk. Den samlede population vil være på ca. 350 personer. Der udføres personbårne eksponeringsundersøgelser vedrørende de eksponeringer, der er relevante mhp. at vurdere risikofaktorer for hud- og luftvejsallergi, bevægeapparats sygdomme og arbejdsulykker. Et struktureret lægeligt interview vil omfatte risikofaktorer og helbredsudfald vedr. alle de involverede problemstillinger. Klinisk lægeundersøgelse vil omfatte allergiske sygdomme i hud og luftveje samt øvre bevægeapparats sygdom. Undersøgelsen gennemføres af 4 danske arbejdsmedicinere og 4 grønlandske og danske lægestuderende.
Forskergruppe: Kurt Rasmussen speciallæge, lektor, phd. AMK Herning, Niels Ebbehøj, overlæge, dr. med., AMK, Bispebjerg, Torben Sigsgaard, læge, professor, ph.d., Sektion for miljø, arbejde og sygdom, Institut for Folkesundhed, Århus Universitet, Jakob Bønløkke, overlæge, lektor, ph.d., AMK Aalborg
2016 - Finansiering fra Grønlandske kilder.

In utero exposure to occupational noise and health effects – a systematic review

Mange gravide kvinder er udsat for høje niveauer af støj på arbejdet. Lovgivningen på området gør sig gældende for moderen, men det er vigtigt at afklare den mulige indvirkning af arbejdsrelateret støj på fosteret og, hvis muligt, at påvise eventuelle tærskelniveauer. På denne baggrund gennemførte vi en systematisk litteraturgennemgang efter PRISMA kriterierne ved at søge i PubMed og EMBASE databaserne.

Eksperimentelle undersøgelser viste at bug- og livmodervæggen dæmper støjniveauet i det omgivende miljø, og at dæmpningen stiger med stigende lydfrekvens. Stigende støjpåvirkning af gravide kvinder er forbundet med stigende fosteraktivitet og denne effekt stiger med stigende gestationsalder. På baggrund af de få epidemiologiske undersøgelser af gravide kvinder udsat for støj på arbejdet, der er udført, kunne der ikke drages konklusioner om risikoen for høretab hos børn. Der fandtes imidlertid antydning af dosis-respons sammenhæng ved stigende støjintensitet over 85 dB(A). Epidemiologiske undersøgelser af arbejdsrelateret støj viste forhøjet risiko for nedsat fostervækst ved eksponeringsniveauer over 85 dB(A). Der var visse holdepunkter for forøget risiko for lav fødselsvægt ved støjniveauer over 85 dB(A). Der var ikke holdepunkter for forøget risiko for perterm fødsel, perinatal død, misdannelser eller spontan abort ved uterin støjpåvirkning.

Projektdeltagere: Zara Stockholm, Inge Brosbøl Iversen, Henrik Kolstad

Bevilling: Arbejdstilsynet: 250.000 kr.

2016

Table 1. Antal Ph.d. studerende fordelt efter år for indskrivning og forsvar

År for forsvar											
År for indskrivning	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Igangværende	Total
2004	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2005	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
2006	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	3
2007	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2
2008	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	3
2009	0	0	0	0	1	4	1	2	0	0	8
2010	0	0	0	0	0	2	3	1	0	1	7
2011	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	6
2012	0	0	0	0	0	0	0	1	2	4	9
2013	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
2014	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
2015										1	1
2016										2	2
Total	1	2	2	2	2	8	6	5	4	14	46

Tabel 2. Igangværende ph.d. projekter december 2016

Navn	Projekttitle	Forskningsområde	Hovedvejleder	Afdeling	Ph.d.-indskrivningsdato	Fond
Ligaya Dalgaard	Randomiseret, kontrolleret undersøgelse af intervention rettet mod belastnings-reduktion og genoptagelse af arbejde blandt syge-dagpengeklienter med arbejdsrelaterede psykiske problemer	Stress	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	01.06.10	AMFF
Anneli Clea Bolund	Decline in lung function – the impact of environmental and genetic risk factors	Luftvejslidelser	Vivi Schlünssen	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01.04.11	AU
Thomas Winther Frederiksen	Støjbelastning i arbejdsmiljøet og risiko for tinnitus og nedsat høreevne. En forløbsundersøgelse af støjkaraktistika, tærskelværdier, forvarsler, individuel følsomhed og forebyggelse.	Stress	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	01.01.12	AMFF
Anita Eskildsen	Prognose for kognitive problemer ved arbejdsrelateret stress	Stress	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	01.08.12	AMFF
Linda Christie Andrea	Impingement-related shoulder disorders – prognosis and choice of treatment: a prospective cohort study	Bevægeapparatet	Susanne Wulff Svendsen	AMK-Herning	01.08.2012	AMFF RM
Dorte Raabye Andersen	Følelsesmæssige krav i arbejdet i kriminalforsorgen	Stress	Lars Peter Andersen	AMK-Herning	01.09.12	AMFF
Stine Daugaard	Indoor work, UV radiation, light exposure, vitamin D, BDNF, and the risk of multiple sclerosis and depression	Stress	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	01.02.14	KI
Sorosh Tabatabaefar	Karpaltunnelsyndrom som signalsygdom for sundhedsskadelige håndledspåvirkninger	Bevægeapparat	Poul Frost	AMK-Aarhus	01.01.14	AMFF
Marie Vestergaard Vad	Work-related risk and prognostic factors for inguinal hernia repair among men: population-based cohort study	Bevægeapparat	Poul Frost	AMK-Aarhus	01.08.14	AMFF
Mette Jørgine Kirkeby	Unge introduktion på arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedstilknytning - betydningen af sårbarhed, arbejdsmiljø og arbejde-privatliv konflikter.	Social ulighed	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	01.04.14	AMFF
Signe Timm	Associations of microbial exposure in early life, prior to conception and across generations for the immunoregulatory disorders inflammatory bowel disease, asthma and allergic rhinitis.	Luftvejslidelser	Vivi Schlünssen	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01.09.14	AU
Liv Schougaard	Liv efter apopleksi	Vestkronik	Niels Henrik Hjøllund	AMK-Herning	01.09.15	RM
Per Høgh Poulsen	Social ulighed under opvækst og betydningen heraf for mentalt helbred og overvægt i ungdom og tidligt voksenliv	Social ulighed	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	01.05.16	Herning Kommune
Sofie Bünemann Dalsgaard	Environmental asbestos exposure in four primary schools in Aalborg, Denmark and cancer in adulthood. An epidemiologically study of pupils born 1940-1970.	Cancer	Øyvind Omland	Klinisk Institut, AAU/AMK Aalborg	01.01.2016	AAU

Tabel 3. Igangværende forskningsårsprojekter 2016

Navn	Projekttitle	Forsknings- område	Hovedvej- leder	Afdeling	Forskningsår Indskrivningsdato	Fond
Mette Schou Nissen			Henrik Kolstad	AMK- Aarhus	01.09.2016	FSS
Troels Skou	MSSA og MRSA i Dansk Landbrug i 2008, en del af SUS-projektet	Mikroorganismer	Jakob Bønløkke	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01.09.2015	AU

Tabel 4. Afsluttede ph.d.-projekter 2008-2016

Navn	Projekttitle	Forskningsområde	Hovedvejleder	Afdeling	Indskrivningsdato	Forsvarsdato	Fond
Søren Rytter	Knee disordres due to kneeling work demands. A study among Danish floor layers	Bevægeapparat	Jens Peter Bonde	AMK-Skive	10.10.05	10.10.08	AMFF
Torsten Munch-Hansen	Det gode arbejdsklima	Stress	Jens Peter Bonde	AMK-Aarhus	12.02.09	1.02.09	AMFF
Tine Halsen Malling	Glutathione Peroxidase 1 and asthma. A cross-sectional analysis of associations between genetic polymorphism, enzymatic activity, selenium concentration, oxidative stress and inflammatory disease in a population sample	Luftvejslidelser	Øyvind Omland	AMK-Aalborg	29.06.06	29.06.09	
Claus Dalsgaard Hansen	En sociologisk fortælling om sygefravær	Sygefravær	Lisbeth B. Knudsen	AMK-Herning	15.02.05	09.04.10	AMFF
Tine Rubak	Kumulerede fysiske belastninger i arbejdet som risikofaktor for udvikling af operationskrævende primær artrose i hofter og knæ	Bevægeapparat	Poul Frost	AMK-Aarhus	01.07.07	28.05.10	AMFF
Morten Willert	MARS - Midler mod Arbejds-Relateret Stress - en randomiseret, kontrolleret undersøgelse af et kognitivt funderet, gruppe-baseret stresshåndterings-program	Stress	Ane Marie Thulstrup	AMK-Aarhus	01.11.06	01.10.11	AMFF
Ioannis Basinas	Exposure assessment and respiratory diseases in young farmers. SUS12 and SUS new	Luftvejslidelser	Torben Sigsgaard	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01.12.07	01.11.11	AU, GRASP
Morten Søndergaard Jensen	Kryptorkisme i Danmark: Studier af registervaliditet, sygdomsårsager og timing af kirurgisk behandling	Reproduktion	Ane Marie Thulstrup	AMK-Aarhus	01.08.08	17.08.12	AU
Jens Christian Jensen	Risikofaktorer for smerter i ryg, led og muskler med specielt fokus på smerter der fører til lægekontakt (Odde-projektet)	Bevægeapparat	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	01.01.09	09.11.12	AMFF
Karin Bierring	Liv efter hjertesygdom	Prognose	Niels Henrik Hjøllund	AMK-Herning	01.09.09	31.05.13	AMFF, Hjerterforeningen

Berit Hvass Christensen	Mors erhverv og risiko for at barnet udvikler en allergisk sygdom	Reproduktion	Vivi Schlünssen	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01.03.09	03.06.13	AAMF, AU
Stine Yde Nielsen	Q-feber i graviditeten og føtale konsekvenser	Reproduktion	Niels Henrik Hjöllund	AMK-Herning	01.01.09	21.06.13	Region Midt, AMFF
Simon Grandjean Bamberger	Globalization, pressure to change and psychosocial work environment: the implication of management on mental health	Stress	Øyvind Omland	AMK-Aalborg	01.08.09	25.06.13	AMFF
Grethe Elholm	Effekten af landbrugseksposering på allergi, astma og rhinitis	Luftvejslidelser	Øyvind Omland	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01.09.08	10.07.13	Region Midt, AU
Matias Grynderup	Psykosociale belastninger i arbejdet, fysiologisk stress og risiko for depression	Stress	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	01.09.08	20.08.13	Region Midt, Lundbeck A/S
Louise Møller Pedersen	Integreret ulykkesforebyggelse, delprojekt C	Ulykker	Peter Nielsen	AMK-Herning	05.06.10	05.06.13	AMFF
Regine Grytnes	Risikoforståelse og sikkerhedspraksis hos tømmerlæringer	Ulykker	Anne Line Dalsgård	AMK-Herning	01.01.10	22.10.13	AMFF
Anne Vested	Reproduktivt helbred hos unge danske mænd efter intra-uterin eksposering for hormonforstyrrende stoffer	Reproduktion	Gunnar Toft	AMK-Aarhus	01.02.10	29.01.14	FSS
Zara Ann Stokholm	Arbejdsrelateret støjeksponering og fysiologisk stress: En undersøgelse af blodtryk, katekolaminer og kortisol	Stress	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	01.10.09	21.02.14	AMFF
Trine Nøhr Winding	Unge introduktion til arbejdsmarkedet.	Social ulighed	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	01.02.11	10.10.14	AMFF
David Høyrup Christiansen	Rehabilitation after shoulder surgery: The effectiveness of physiotherapy with graded exercises in the working population	Bevægeapparat	Susanne Wulff Svendsen	AMK-Herning	01.11.10	28.10.14	Region Midt, DSF

Birgit Bjerre Høyer	Prænatal eksponering for miljøfremmende stoffer og børns psykomotoriske udvikling	Reproduktion	Gunnar Toft	AMK-Aarhus	01.08.11	31.10.14	Region Midt, AU, FP7
Susanne Lund Kristensen	Yngre kvinders reproduktive funktion. Sammenhængen mellem eksponering for hormonforstyrrende stoffer i fostertilstanden og den reproduktive funktion senere i livet	Reproduktion	Erik Ernst	AMK-Aarhus	01.02.10	17.11.14	DSF, Beckett-Fonden, Div. legater og fonde
Tanja Kirkegaard	Kollektiv stress	Stress	Svend Brinkmann	AMK-Herning	01.08.09	06.10.15	AMFF
Else Toft Würtz	Occupational COPD. Prevalence and genetic risk factors in a population-based study of 45-84-year-old Danes	Luftvejslidelser	Øyvind Omland	AMK-Aalborg	01.10.11	24.03.15	Region Nordjylland
Annett Dalbøge	Arbejdsrelaterede risikofaktorer for operationskrævende skulderlidelser	Bevægeapparat	Johan Hviid Andersen	AMK-Aarhus	01.11.09	25.04.15	Region Midt, AMFF, GRASPH, Gigtforeningen, Forsknings-Apparatur-fonden
Charlotte Rasmussen	Risikofaktorer for vold og trusler på arbejdspladsen	Stress	Annie Høegh	AMK-Herning	01.01.10	17.11.15	AMFF
Helene Tilma Vistisen	Helbredskonsekvenser af lysmiljøet ved indendørsarbejde og natarbejde	Stress	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	01.03.12	18.12.15	AMFF
Louise Pape Larsen	Liv efter apopleksi	Prognose	Niels Henrik Hjöllund	AMK-Herning	01.02.11	11.03.16	AU
Mette Lausten Hansen	Sickness absence in pregnancy - risk factors and prognosis	Reproduktion	Cecilia Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus	01.09.12	23.05.16	Region Midt, AU
Mette Skovgaard Christensen	Styreneksponering og risiko for kræft-STRIKT projektet	Stress	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	01.08.12	02.09.16	AMFF
Yuduo Zheng	Toxicity of Ultrafine Particles on A549 Cells and Whole Blood: Both Collected Combustion Particles and Engineered Silver Nano-particles	Luftvejslidelser	Jakob Bønløkke	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01.03.13	28.10.16	AU

Tabel 5. Afsluttede forskningsårsprojekter 2008-2016

Navn	Projekttitel	Forskningsområde	Hovedvejleder	Afdeling	Indskrivningsdato	Forsvarsdato	Fond
Anneli Clea Bolund	SUS12 lungefunktion i et landligt perspektiv. 15 års followup studie af unge danske landmænd	Luftvejslidelser	Torben Sigsgaard	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01.09.07	20.01.09	AU
Pernille Gabel	En registerbaseret undersøgelse af risikoen for kryptorkisme blandt drengebørn, hvis mødre har været udsat for pesticider under graviditeten.	Reproduktion	Gunnar Toft	AMK-Aarhus	01.09.08	19.09.09	FSS
Jane Lausten Hansen	Spiller amning af drengebørn en rolle for disses frugtbarhed? Et follow-up studie om sammenhængen mellem amning og sædkvalitet	Reproduktion	Cecilia Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus	01.09.08	31.08.09	FSS
Linn Berger Håkonsen	Vægttab og mandlig reproduktion	Reproduktion	Cecilia Høst Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus	01.02.10	01.02.11	KI
Marie Vestergaard Vad	Impact of physical workload on risk of lateral and medial hernia repair: a population-based male cohort study	Bevægeapparat	Susanne Wulff Svendsen	AMK-Aarhus, AMK-Herning	01.09.10	31.08.11	Finansieret af afdelingerne
Andreas Ernst	Maternal smoking during pregnancy and reproductive health in daughters	Reproduktion	Cecilia Høst Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus	01.05.11	31.05.12	Lundbeck
Marie Louise Hounsgaard	Er mors overvægt under graviditet årsag til ændret alder for pubertetsstart hos sønner?	Reproduktion	Cecilia Høst Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus	01.10.11	22.11.12	KI
Martin Rune Hansen	Helbredseffekter af længerevarende pyrethroid-eksponering på bolivianske sprøjtearbejdere involveret i vektorbekæmpelsesprogrammer	Bevægeapparat	Vivi Schlüsslen	Sektion for Miljø, Arbejde og Sundhed, AU	01.03.12	30.05.13	FSS
Maria Hee Jung Sejersen	Molecular pathogenesis of rotator cuff related shoulder disorders: a methodological study including discovery-based proteomics	Bevægeapparat	Susanne Wulff Svendsen	AMK-Herning	01.02.12	2013	Finansieret af afdelingerne
Tine Sommer	Multi- and single site musculoskeletal pain – prevalence and association to multi- and single-site occupational mechanical exposures and to risk of disability	Bevægeapparat	Susanne Wulff Svendsen	AMK-Herning	01.02.12	12.06.13	KI og AMK-Herning

Julie Lyngsø	Menstrual cycle characteristics in European and Inuit women exposed to perfluorinated chemicals	Reproduktion	Gunnar Vase Toft	AMK-Aarhus	01.08.12	01.08.13	Health, AU
Karen Guldbrandsen	Age of menarche and time to pregnancy – a study within the Danish National Birth Cohort	Reproduktion	Cecilia Høst Ramlau-Hansen	AMK-Aarhus, Sektion for epidemiologi, AU	01.02.13	13.01.13	FSS
Nina Margrethe Raunkjær	A 7-year follow-up study of occupational noise exposure and the use of antidepressant medicine: a model of long-term stress and depression	Stress	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	01.08.13	12.09.14	FSS
Saga Elise Marinsdatter	Pre-pregnancy BMI and reproductive health of sons and daughters in young adulthood".	Reproduktion	Cecilia Ramlau-Hansen,	Institut for Folkesundhed, sektion for epidemiologi, AMK Århus	01.02.14	03.03.14	AU
Christine Cramer Christensen	The risk of hypersensitivity pneumonitis and idiopathic pulmonary fibrosis following antigen exposure: a long-term study of pigeon breeders exposed to avian proteins	Luftvejslidelser	Henrik Kolstad	AMK-Aarhus	01.02.15	26.02.16	FSS
Emma Lise Jacobsen	Nakke-skulder smerter og erhvervstilknytning blandt tidligere syersker – en opfølgingsundersøgelse	Bevægeapparatet	Johan Hviid Andersen	AMK-Herning	01.09.15	05.10.16	AMFF